

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906. Första Kammaren. N:o 23.

Fredagen den 9 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet *Biesert* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg den 5 maj 1882; samt

2:o) med förslag till lag angående kontroll å ångpannor.

Justerades protokollet för den 2 i denna månad.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 30, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts under nionde hufvudtiteln gjorda framställningar angående centralanstalt för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Vid föredragning af statsutskottets den 7 innevarande mars bordlagda memorial:

n:o 52, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslag under riksstatens nionde hufvudtitel, och

n:o 53, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om tillfälligt lönetillägg för vissa betjante vid statens järnvägar,

godkändes de i dessa memorial föreslagna voteringspropositioner.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 7 innevarande månad bordlagda ärenden, nämligen sam-

Första Kammarens Prot. 1906. N:o 23.

mansatta stats- och lagutskottets utlåtanden n:is 2 och 3, bevillningsutskottets betänkanden n:is 4 och 5, sammansatta banko- och lagutskottets utlåtande n:o 1 äfvensom lagutskottets utlåtande n:o 20.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg den 5 maj 1882.

Vid föredragning af Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående kontroll å ångpannor, blef denna proposition på begäran bordlagd.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att lagutskottets utlåtande n:o 20 i anledning af väckt motion om upphäfvande af familjefideikommissstiftelser i fast egendom måtte uppföras på föredragningslistan till det plenum, som infaller lördagen den 17 mars.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 10 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Sidner* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anskaffande af elektriska sättare m. m. för Ellenabbsbatteriet i Karlskrona.

Justerades protokollet för den 3 i denna månad.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 37, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner *dels* med förslag till lag om ändrad lydelse af 42, 44 och 61 §§ i lagen den 28 juni 1895 om aktiebolag samt till lag om ändrad lydelse af 25, 27 och 43 §§ i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, *dels* med förslag till lag om ändrad lydelse af 36, 38, 57, 86, 88 och 114 §§ i lagen den 24 juli 1903 om försäkringsrörelse, *dels ock* med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen den 18 september 1903 angående solidariska bankbolag samt till lag om ändring i vissa delar af lagen den 18 september 1903 angående bankaktiebolag.

Föredrogs Kungl. Maj:ts nästlidne dag bordlagda proposition med förslag till lag angående kontroll å ångpannor.

Kungl. proposition med förslag till lag angående kontroll å ångpannor.

Herr vice talmannen: Jag tillåter mig hemställa, att kammaren behagade för sin del besluta, att för behandling af förevarande kungl. proposition tillsätta ett särskildt utskott bestående af 18 ledamöter, 9 från hvardera kammaren, äfvensom att, om detta förslag vinner Andra Kammarens bifall, i nämnda utskott invälja 4 suppleanter från denna kammare.

På gjord proposition beslöt kammaren för sin del, att för behandling af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af aderton ledamöter, nio från hvardera kammaren;

och skulle jämlikt stadgandet i 37 § 1 mom. riksdagsordningen, Andra Kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Första Kammaren.

Vidare beslöts, att, därest ett särskildt utskott komme att tillsättas för behandling af nämnda kungl. proposition, Första Kammaren skulle utse fyra suppleanter för sina ledamöter i utskottet.

Härefter hänvisades förevarande proposition till lagutskottet, dock under förbehåll att, om i anledning af därom framställt förslag tillsattes ett särskildt utskott för behandling af ifrågavarande proposition, densamma skulle öfverlämnas till detta särskilda utskotts handläggning.

Protokollsutdrag angående detta ärende justerades och afsändes till Andra Kammaren.

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och lagutskottets den 7 och 9 innevarande månad bordlagda utlåtande, n:o 2, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande antagande af lag angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad.

På framställning af herr talmannen beslöts, att förevarande utlåtande skulle företagas punktvis till afgörande och att utskottets i punkten 1 framlagda förslag skulle paragrafvis föredragas med slutmeningen, ingressen och rubriken sist samt därefter utskottets i punkten gjorda hemställan, äfvensom att af lagförslaget text icke skulle uppläsas andra delar än de, beträffande hvilka uppläsning begärdes.

Punkten 1.

*Lagförslag
angående
förordnande
af rättegångs-
biträde åt
häktad.*

Uti sin till 1906 års Riksdag afgifna ämbetsberättelse hade justitieombudsmannen hemställt, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

Lag angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Äskar någon, som hålles häktad såsom misstänkt för brott, hjälp i rättegången, och säger han sig ej själf kunna biträde anskaffa, förordne Konungens befallningshafvande lämplig person att honom vid rätten biträda. Kommer den, som till biträde förordnas, ej vid rannsakingen tillstädes, eller framställes först vid rätten begäran om biträde, varde biträde af rätten förordnad, om lämplig person finnes att tillgå. Ej må den omständigheten, att biträde ej kan af rätten anskaffas, utgöra hinder mot rannsakingens företagande. Innan biträde blifvit i målet hördt, må dock icke mot den häktades betridande slutligt utslag af rätten meddelas.

2 §.

Vill häktad ej såsom rättegångsbiträde använda den, som därtill förordnats, äger han ej å nyo förordnande påkalla, där ej rätten finner honom hafva giltig anledning att med den förordnade ej åtnöjas.

*Lagförslag
angående
förordnande
af rättegångsbiträde
åt häktad.*

(Forts.)

3 §.

Varder häktad, som biträde erhållit, under rannsakingen lösgifven, upphøre det för biträdet meddelade förordnande.

4 §.

Rättegångsbiträde, hvarom i denna lag sägs, njute skälig ersättning af allmänna medel, efter ty rätten bestämmer. Beslut om sådan ersättning gånge i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft. Skriftligt besked om beslutet skall utan afgift genast tillhandahållas biträdet. I slutliga utslaget pröfve rätten, huruvida ersättningen skall till statsverket återgåldas, vare sig af allmän åklagare eller af enskild part. Ej må åklagare eller målsägande därtill förpliktas i annat fall, än då åtalet blifvit utan skäl anställt, ej heller den tilltalade, där han ej varder till ansvar i målet dömd.

Genom denna lag göres ej ändring i hvad som förordnats uti 12 § i lagen den 14 juni 1901 om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken.

Utskottet hade af anförda skäl hemställt, att Riksdagen i anledning af justitieombudsmannens ifrågavarande framställning måtte för sin del antaga följande

Lag angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Åskar någon, som hålles häktad såsom misstänkt för brott, hvarå dödsstraff eller straffarbete, dock ej under två år, efter lag följa kan, hjälp i rättegången, och säger han sig ej själf kunna biträde anskaffa, förordne Konungens befallningshafvande lämplig person att honom vid rätten biträda. Kommer den, som till biträde förordnats, ej vid rannsakingen tillstädes, eller framställes först vid rätten begäran om biträde, varde biträde af rätten förordnad, om lämplig person finnes att tillgå. Ej må den omständigheten, att biträde ej kan af rätten anskaffas, utgöra hinder mot rannsakingens företagande. Innan biträde blifvit i målet hördt, må dock icke, mot den häktades bestående, slutligt utslag af rätten meddelas.

Lagförslag
angående
jörordnande
af rättegångsbiträde
åt häktad.
(Forts.)

2 §.

Vill häktad ej såsom rättegångsbiträde använda den, som därtill förordnats, äger han ej ånyo förordnande påkalla, där ej rätten finner honom hafva giltig anledning att med den förordnade ej åtnöjas.

3 §.

Varder häktad, som biträde erhållit, under rannsakingen lös-gifven, upphøre det för biträdet meddelade förordnande.

4 §.

Rättegångsbiträde, hvarom i denna lag sägs, njute skäligen ersättning af allmänna medel, efter ty rätten bestämmer. Beslut om sådan ersättning gånge i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft. Skriftligt besked om beslutet skall utan afgift genast tillhandahållas biträdet. I slutliga utslaget pröfve rätten, huruvida ersättningen skall till statsverket återgäldas, vare sig af allmän åklagare eller af enskild part. Ej må åklagare eller målsägande därtill förpliktas i annat fall, än då åtalet blifvit utan skäl anställdt, ej heller den tilltalade, där han ej varder till ansvar i målet dömd.

Genom denna lag göres ej ändring i hvad som förordnats uti 12 § i lagen den 14 juni 1901 om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken.

1 § i utskottets lagförslag.

Herr Trygger: Justitieombudsmannen har i sin berättelse framlagt förslag till lag angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad, hvilket förslag är nära öfverensstämmande med den kungl. proposition, som vid 1904 års riksdag framlades samt i modifierad form antogs af Andra Kammaren, men med 77 röster emot 48 förkastades i den Första.

Innan jag går in på själfva förslaget, skall jag be att något få yttra mig angående sakens formella sida. Det åligger justitieombudsmannen enligt § 14 i hans instruktion att anmärka brister i lagar och författningar samt gifva förslag till deras förbättring, och det är otvifvelaktigt, att efter en ren bokstafstolkning intet hinder skulle möta för justitieombudsmannen att t. o. m. år efter år framlägga ett förslag, som Riksdagen år efter år förkastat. Men jag tror icke, att det är instruktionens mening, att justitieombudsmannen skall göra detta, utan instruktionens mening är, att han skall fästa uppmärksamheten på brister i lagstiftningen, som Riksdagen icke själf har uppmärksammat eller varit i tillfälle att bedöma.

Naturligtvis kan det på några år inträffa händelser, som kunna göra, att Riksdagen bör frånträda ett beslut, som den har fattat, men

då böra naturligtvis dessa omständigheter framläggas för Riksdagen. Jag har emellertid förgäfvat i justitieombudsmannens framställning sökt efter några nya skäl för denna frågas besvarande annorlunda, än som skedde 1904.

Dock vill jag säga, att jag långt ifrån är någon fiende till att justitieombudsmannen framställer förslag till lagförbättringar. Det anser jag tvärtom vara en stor uppgift för honom, och särskildt ifall han vill egna sig åt straffprocessen, bör han hafva ett rikt tillfälle att komma fram med förslag till bevarandet af den enskildes säkerhet och rätt. Jag kan sålunda t. ex. framhålla våra bestämmelser angående häktning, däri det behöfves åtskilliga förbättringar, så att rättssäkerheten bättre tillgodoses. Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på reglerna angående husransakan, hvilka äro så ofullständiga, att man för närvarande skulle kunna säga, att myndigheterna kunna göra nästan hvad som helst. Herrarne veta ju, att förslag i dessa frågor varit framställda för Riksdagen, men det är många år sedan dess, och om förslag änyo framkommit i dessa ämnen, skulle man icke däremot kunnat åberopa, att saken alltför nyligen varit föremål för Riksdagens handläggning.

Helst skulle jag för min del sett, att vi kunnat få ett uppslag till en total förändring af vår nuvarande straffprocess, ty det kan icke nekas, att ehuru resultatet äro långt ifrån dåliga och säkerligen minst lika goda som inom något annat land, vår process dock är så anordnad, att det finns tillfälle för dem, som vilja göra rättskipningen mistänkt, att nå sitt syfte genom att påpeka åtskilliga föräldrade bestämmelser i den nuvarande straffprocessen.

När jag nu öfvergår till själfva saken, vill jag först säga, att om man vill hafva bestämmelser angående förordnande af biträde åt en i brottmål tilltalad, denna fråga kan lösas på flere sätt, beroende på hvilken uppgift man vill fylla genom de nya bestämmelserna. Man kan utgå ifrån att den, som är fattig, bör få en person förordnad till sitt biträde, ifall han begär det, och då är det ju tydligt, att man icke kan begränsa sig till den fattige häktade, utan att man bör gifva den fattige öfver hufvud taget möjlighet att på detta sätt få hjälp i rättegången. Ty för den oskyldige är det naturligtvis af lika stor vikt att blifva frikänd i ett mål, där han icke varit häktad, som att blifva frikänd i ett mål, där han varit häktad.

Man kan åter såsom princip uppställa, att när en person är häktad såsom misstänkt för brott, bör han hafva tillfälle till biträde i rättegången, och om han själf ej anser sig kunna skaffa sådant, bör biträdet förordnas af myndigheterna, och det är detta, som justitieombudsmannen här föreslagit. Men i denna punkt måste jag för min del fasthålla, hvad jag sade, när frågan förra gången här var före, att våra underrätter på grund af vår straffprocessrätts hela karaktär anse det vara sin alldes oafvisliga skyldighet att framför allt tillgodose den tilltalades intressen, så att den oskyldige frias och den skyldige icke fälles till strängare straff, än han förtjänar.

Jag tror, att om man i den stora massa af brottmål, där den tilltalade är häktad, skulle, i anslutning till justitieombudsmannens förslag, stadga, att ett biträde skulle förordnas, domarens verksamhet

*Lagförslag
angående
förordnande
af rättegå-
ngsbiträde
åt häktad.*

(Forts.)

Lagförlag
angående
förordnande
af rätt-
gångsbiträde
åt häktad.

(Forts.)

möjligtvis skulle slappas och den tilltalade i själfva verket, särskildt om biträdet icke vore vidare kvalificerad, genom en dylik förändring förlora domarens stöd och få hjälp af en, som mindre väl tillvaratoge hans svarandetalan.

För öfrigt vill jag erinra herrarne om att den viktiga grund-
satsen gäller äfven i vår svenska straffprocess, att bevisskyldigheten är så fördelad, att om minsta tvifvel råder, detta tvifvel alltid kom mer den tilltalade till godo.

Emellertid kan man, äfven om man står på denna ståndpunkt, hafva den uppfattningen, att vissa särskilda brottmål äro så svåra och straffet där så betydande, att man för dessa exceptionella fall bör gifva den tilltalade en hjälp utöfver den, han har hos domaren; men om man står på den ståndpunkten, och på den ståndpunkten har sammansatta stats- och lagutskottet ställt sig, då det sagt: »äskar någor, som hålles häktad såsom misstänkt för brott, hvarå dödsstraff eller straffarbete, dock ej under två år, efter lag följa kan» etc., synes det mig, som om man icke gått tillräckligt långt, när man, som sammansatta stats- och lagutskottet gjort, endast gifver den tilltalade *rättighet* att i dessa mål, där straffsatsens minimum utgör två års straffarbete, få biträde, utan då synes man böra kräfva, att det skall vara uttryckligen bestämdt, att i dessa mål ett biträde skall förordnas åt honom, vare sig han själf vill det eller icke.

Detta är ock den ståndpunkt, man i den utländska lagstiftningen intagit, och ställer man sig på dessamma, undgår man åtskilliga svårigheter, som vidlåda det förslag, som här tillstyrkts af utskottet.

Enligt detta förslag kan den tilltalade under rättegångens lopp begära ett biträde, och i fall han begär sådant och detta icke genast kan förordnas, heter det i förslaget, att ransakningen visserligen kan fortgå, men slutligt utslag får icke, innan biträde blifvit i målet hördt, mot den häktades bestridande af rätten meddelas. Härigenom kan således komma att vållas uppskof, som naturligtvis kan vara ytterst olämpligt, och hvilket under alla omständigheter kommer att medföra betydande kostnader för staten utöfver ersättningen till biträdet, nämligen kostnaden för den tilltalades forslande tillbaka till häktet och sedermera tillbaka för förnyad ransakning.

Slutligen vill jag anmärka, att när man återigen lagt fram detta förslag, som redan en gång varit föremål för Riksdagens granskning, man enligt min mening bort kunna upphjälpa formuleringen af förslaget, så att icke en del brister, som sist anmärktes, kvarstått. Särskildt vill jag fästa uppmärksamheten på den bristen, att det står, att om den tilltalade begär biträde, *slutligt utslag* icke får gifvas i målet, innan biträde blifvit förordnad och i målet hördt. Meningen är uppenbarligen, att det icke får gifvas utslag i själfva saken, men enligt förslagets lydelse blir det så, att rätten icke får gifva något slutligt utslag, således icke ens på formella skäl skilja sig ifrån saken. Detta är en oegentlighet, som lätt kunnat undanröjas.

Trots hvad jag nu sagt, skall jag icke göra något yrkande om afslag på utskottets hemställan. Hvad utskottet föreslagit, innebär onekligen en förbättring i förhållande till det förslag, som justitieombudsmannen framlagt, och om än utskottet icke har tagit hela

konsekvensen af den nya ståndpunkt, hvarpå utskottet ställt sig, är det dock att hoppas, att man så småningom, när man nu en gång slagit in på den rätta vägen, skall taga steget fullt ut.

*Lagförslag
angående
förordnande
af rättegångsbiträde
åt häktad.*

(Forts.)

Herr Afzelius: I åtskilligt kan jag vara ense med den föregående talaren, men för min del är jag bestämdt för detta förslag.

När denna fråga om biträde i rättegång åt häktade år 1898 först kom upp, så erkänner jag, att jag för min del betraktade förslaget mer som ett uttryck för en allmän sträfvan att vara modärn, än egentligen som förestafvadt af något verkligt känt behov. Förslaget kom sedan, som vi erinra oss, igen år 1904 — jag var då icke medlem af kammaren — men föll i denna kammare. Det var afstyrkt af högsta domstolens flesta ledamöter.

Hvad var det, som man då väsentligen anmärkte mot detta förslag? Man kan säga, att det var två saker. Det ena var, att det icke fanns behov af en sådan anordning. Men den väsentligaste anmärkningen var, att detta förslag icke passade ihop med vår nuvarande rättegångsordning i brottmål, och icke utan afsevärda olägenheter kunde införlifvas med denna.

Hurudan är då vår nuvarande rättegångsordning i brottmål? Den är ackusatorisk, säga somliga; lagkommittén kallar den så. Den är inkvisitorisk, säga andra. Det är naturligtvis ord detta. Men hvad betyda de, hvilken mening ligger under dem?

Med orden inkvisitor och inkquisition förbinder man ju gärna något förhatligt, tanken föres till sådant som kättarbål, till tortyr och andra skräckmedel. Och *historiskt* sedt höra de också tillsammans. För den gamla inkvisitionsprocessen — och det gällde långt in i nyare tid — var den tilltalade, den med »skälig misstänke» besvärade, en presumtiv brottsling, som borde bekänna och som borde *tvingas* därtill. Detta är öfverdrift, missbruk. Det är en ära för vårt land, att man kan säga, att från dylika svåra missbruk har vår svenska rättegångsordning i stort sedt alltid hållit sig fri. Men till *begreppet* höra också dessa saker alldeles icke tillsammans. Ackusatorisk och inkvisitorisk process skilja sig endast i afseende å metoden, i afseende å sättet att gå tillväga. Efter den ena är rättegången en förhandling mellan parter, och domaren dömer; efter den andra, den inkvisitoriska, är det domaren, som tager hand om det hela, som undersöker och sedan dömer.

I den meningen är vår svenska rättegångsordning alltjämt inkvisitorisk.

Om man nu frågar sig: Hvilkendera metoden, hvilkendera vägen förer bäst till målet — ty målet, mine herrar, det är ett och det samma för båda metoderna, målet är, att brottslingen skall blifva straffad, han och ingen annan, att den oskyldige skall gå fri och ingen blifva straffad mer än skäligt är — hvilkendera vägen, säger jag, förer bäst till målet? Utan allt tvifvel den ackusatoriska metoden, utan allt tvifvel är den fördelning af rollerna, som därvid förekommer, det enda rätta. I den ackusatoriska processen står en offentlig åklagare emot en offentlig försvarare, de äro parter, och domaren står öfver dem båda och dömer mellan dem.

Lagförslag
angående
förordnande
af rättegångsbiträde
åt häktad.

(Forts.)

Vore det nu fråga om att införa någonting sådant, så skulle jag betrakta det som ett mycket stort framsteg. Men därom är icke nu fråga; därom kan icke vara fråga, ty det skulle förutsätta en total omdaning af vår rättegångsordning, en helt och hållet förändrad anordning af våra organ i rättegången.

Nu är det efter min uppfattning gifvet, att utan en sådan förändring kan aldrig denna anordning med försvarare eller rättegångsbiträden komma till sin fulla rätt; fördelarne däraf blifva därförutan af underordnad betydelse. Hvad åter beträffar de olägenheter, denna anordning kan medföra, hafva dessa framhållits af högsta domstolen och blefvo äfven berörda af den föregående talaren. Dessa rättegångsbiträden kunna ju aldrig jämställas med försvarsadvokater i modern mening, personer med en fast anställning och med den känsla af ansvar, som följer eller åtminstone bör följa med en sådan ställning. Det kan hända, att dessa biträden ställa som sin uppgift att, som man säger, *per fas et nefas*, försvara den tilltalade, det kan hända, att de obehörigen fördröja utredningen och hämma undersökningen. Ofta nog, det är min öfvertygelse, komma de att sakna all betydelse och någon gång, kan det befaras, komma de att förorsaka dröjsmål och oreda i rättegången, allra helst som den, hvilken ju närmast här står emot dem, åklagaren ju med den kompetens, han för närvarande allmänhet har, icke alltid skulle vara en sådan motståndare vuxen.

Dessa olägenheter, dessa farhågor få dock icke öfverskattas; de äro dock endast farhågor. Man skall komma ihåg, att öfver både biträdet och åklagaren står dock domaren, domaren, som har rätt och plikt, att hålla båda inom skrankorna. Nu nämnde visserligen den siste talaren, att man kunde befara, att domarens känsla utaf att han skall tänka på den tilltalade och hålla hans sak uppe, skulle kunna härigenom slappas. Jag får för min del säga, att det skulle icke öfverensstämma med den svenska domarekårens traditioner.

Emellertid — med den uppfattning jag har och många gånger här uttalat om olägenheterna utaf att göra partiella reformer, särskildt på processens område — skulle jag ändock hafva känt mig böjd att säga: Det må vara, att olägenheterna ej böra öfverskattas, men gagnet är icke heller stort. Bäst är att få en stor, en verklig reform, som den siste talaren förordade; låtom oss vänta tills den kommer. När kommer den? För 25 år sedan drömde jag om att en sådan reform var nära förestående, jag hade en liflig känsla af det starka behofvet och trodde, att det nog skulle göra sig gällande. Det tror jag icke längre, jag ser det nu som någonting i fjärran; det är en så komplicerad och på så många områden ingripande uppgift. Men kan man icke ändå vänta? Det finnes ju icke något verkligt behof af detta, säger man. Där kommer jag till det andra skälet, som skulle kunna anföras mot förslaget. Det finnes icke något behof däraf! Hvarför? Jo, därför att allt detta sköter allra bäst den svenske domaren; han sörjer för att allt i rättegången blir framdraget, att allt, som talar för likaväl som allt, som talar emot, kommer fram och blir belyst, han känner som sin plikt att tillse, att ingen skall dömas oskyldig och att ingen dömes till svårare straff än han förtjänat. Ja,

mine herrar, det är sannt, detta känner domaren som sin plikt, och jag tror också, i stort sedt, att han fyller denna plikt.

Men ofelbar är ingen. Och därmed är jag inne på hvad som för mig är bestämmande. Må vara att man har och bör ha förtroende till domaren; men man är i detta hänseende hänvisad *endast* till förtroende, förtroendet till domarens vilja och förmåga. Vår rättsordning anvisar i det fallet ingen egentlig garanti utöfver klagorätten; och det *kan* vara för litet. Det ligger icke något för domarekåren nedsättande däri, att man fordrar garantier. Men, säger man, om garantier i verkligheten icke behöfvas, hvarför skall man då införa sådana? Jag skall ej tvista om huruvida de verkligen behöfvas eller ej — det må vara; af min personliga erfarenhet kan jag uttala, att underdomstolarnas rättsskipning på det hela taget är förtjänt af ett mycket godt vitsord. Men om också jag skulle mena, att det i verkligheten icke behöfs några garantier, så finnas andra, som mena att det behöfs. Vid förra behandlingen af detta ämne här i kamraren uppträdde flere underdomare — de mest vittnesgilla i saken — och menade, att det behöfs. Och nu kommer Riksdagens egen justitieombudsman och säger: det behöfs garantier. Jag kan för min del ej neka till att detta för mig är af stor betydelse. Ty det väsentligaste, det viktigaste vid all rättsskipning, det är ändock till sist, att rättsskipningen åtnjuter förtroende; särskildt gäller detta om brottmålsrättsskipningen. Om straffet skall göra sin behöriga verkan, måste dess befogenhet och dess behörighet vara höjda öfver tvifvel. Och det är min fullkomliga öfvertygelse, att sedan framställning om stärkta garantier framkommit gång efter annan, man genom att afvisa dessa kraf, skulle nära och underhålla ett sådant tvifvel och en sådan misstro. Detta bör ej ske. Det är därför jag anser utskottet hafva handlat klokt och i rättsvärdens sanna intresse, då det sagt: vi skola gå till mötes detta kraf på garantier. Men på samma gång anser jag det vara fullkomligt riktigt af utskottet, att utskottet med hänsyn till de möjliga olägenheter, som med detta kunna vara förbundna, stannat vid att göra denna anordning till ett undantag, ett undantag, som utskottet hänför ej till själfva häktningsåtgärden såsom sådan, utan till den omständigheten, att den tilltalade är häktad för ett brott, som medför alldeles särskildt svåra påföljder. Jag skulle visserligen hafva önskat — och i det fallet instämmer jag i viss mån med herr Trygger — att man vid sådant förhållande *icke* fäst sig vid själfva häktningsåtgärden. Jag skulle vilja i stället säga, att sådant biträde skall användas, när någon *ställt under allmänt åtal för brott af denna beskaffenhet*. Det är emellertid faktiskt detsamma, ty för ett sådant brott skall alltid häktning äga rum. Men det hade gifvit ett efter mitt förmenande riktigare uttryck åt tanken. Emellertid, för att ej splittra meningarne, vill jag ej göra något särskildt yrkande, utan skall för min del biträda sammansatta utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes den föredragna paragrafen.

*Lagförslag
angående
förordnande
af rättegångsbiträde
åt häktad.*
(Forts.)

Öfriga delar af lagförslaget.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

*Ifrågasatt
utredning an-
gående jord-
register för
städerna och
med dem jäm-
förliga orter
m. m.*

Föredrogs ånyo sammansatta stats- och lagutskottets den 7 och 9 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion angående utredning i fråga om jordregister för städerna och med dem jämförliga orter m. m.

Sammansatta stats- och lagutskottet hade till förberedande behandling förehaft en inom Andra Kammaren af herrar *K. E. von Geijer, F. Söderbergh, K. H. Bergendahl, E. R. W. Hedenstierna, G. S. Neiglick* och *A. O. Rume* väckt motion, n:o 52, hvori föreslagits, att Riksdagen måtte

dels hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke tomter och jordar i städerna och vissa med städer jämförliga orter skulle kunna i ett jordregister så upptagas, att detta kunde tjäna såsom ett lämpligt underlag för fastighetsbokföringen; *dels ock* för bestridande af de med en sådan utredning förbundna kostnader ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 5,000 kronor.

Utskottet hade af angifna orsaker hemställt, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Afzelius: Jag skall be att få yttra endast ett par ord om denna fråga, därför att den angår det ämne, hvarmed lagberedningen för närvarande är sysselsatt, den stora och omfattande och mycket svårösta frågan om fastighetsboksväsendets reformering.

Herrarne känna alla, att vi sedan 30 år fört fastighetsböcker här i landet, men dessa fastighetsböcker hafva ej någon legal betydelse. Man kan godt karakterisera dem så: de äro ett privat register till det, som är den verkliga källan, d. v. s. till protokollet. Dit måste man gå för att få reda på rättsförhållanden, som röra fastigheterna. Sådant kan påtagligen icke vara lämpligt. Detta förhållande skulle nu ändras, så att tyngdpunkten skulle från protokollet flyttas öfver till böckerna. Böckerna skulle vara den enda källan för upplysningar angående fastigheters rättsförhållanden. Men då är det gifvet, att man ej kan föra fastighetsböckerna som nu. Fastighetsböckerna föras nu efter det gamla hemmantalet såsom enhet och de, som känna till

förhållandena, veta att på somliga upplägg kan man få 300 à 400 olika fastigheter, i följd däraf att genom hemmansklyfning, ägostyckning och afsöndring det ursprungliga enda hemmanet splitrats. Det är då naturligtvis omöjligt att hafva fastighetsböckerna såsom den enda källan för alla upplysningar. Ty hvad hafva vi för nyckel till att veta, hvilka rättigheter af dem, som äro inskrifna på ett upplägg, höra till den ena eller till den andra verkliga fastigheten? Det enda sättet är att gå tillbaka och söka efter lagfarterna hela vägen, till dess man hittar den lagfart, som är den rätta. Ett sådant letande är omöjligt bland en sådan mängd. Vi måste skaffa oss speciella fastighetsböcker, fastighetsböcker, där hvarje på marken utlagd fastighet har sitt upplägg, och på detta upplägg införa alla de rättsförhållanden, alla de transaktioner, som röra just den fastigheten. Då är målet vunnet.

*Ifrågasatt
utredning an-
gående jord-
register för
städerna och
med dem jäm-
förliga orter
m. m.*

När lagberedningen företog detta ärende till behandling, antog den, att för städerna icke några sådana åtgärder skulle vara behöfliga, som för landet måste föregå reformen. Herrarne ha kanske sett, att här blifvit utdeladt ett förslag till förordning om jordregister. Genom detta skulle fastigheterna skiljas från hvarandra och erhålla särskild beteckning. Detta register afser endast landet. I städerna ha vi ju redan speciella fastighetsböcker, och man antog därför, att det ej behöfdes särskilda åtgärder för dem. I de stora städerna är det också så. Där äro fastighetsböckerna upplagda så, att de öfverensstämma med den verkliga tomtindelningen. Men motionärerna hafva nu påvisat, att på sina ställen, i vissa städer, så icke är förhållandet, och sedan detta blifvit påpekadt, så är jag med utskottet öfvertygad om att detta förhållande skall blifva afhjälpt utan någon särskild skrifvelse från Riksdagen. Jag har därför här intet yrkande att göra.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 7 och 9 innevarande månad bordlagda betänkanden:

n:o 4, i anledning af väckt motion om tullfrihet för zinkstänger, och

n:o 5, i anledning af väckt motion om tullfrihet för halm- och bastflåtor m. m.,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande sammansatta banko- och lagutskottets den 7 och 9 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 27 § i lagen angående solidariska bankbolag den 18 september 1903 och 24 § i lagen angående bankaktiebolag af samma dag.

*Ifrågasatt
rätt för bank-
bolag att i
kommission
drifva handel
med aktier.*

Punkten 1.

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 25, hade herr *Rabe* föreslagit viss ändrad lydelse af 27 § i lagen angående solidariska bankbolag den 18 september 1903 i syfte hufvudsakligen, att bankbolag uttryckligen måtte medgifvas, att i kommission drifva handel med aktier.

Utskottet hade i denna punkt på anförda skäl hemställt, att det i förevarande motion framställda förslag till ändring af 27 § i lagen angående solidariska bankbolag icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkten hade reservation afgifvits af herr *Rabe*, hvilken dock ej däri framlagt sin åsikt.

Herr *Rabe*: Herr talman! För hvar och en, som tagit kännedom om den af mig väckta motion, öfver hvilken sammansatta banko- och lagutskottet afgifvit sitt nu föredragna betänkande, torde det vara uppenbart, att min afsikt varit att få det biträde, bankerna lämna allmänheten vid köp och försäljning af aktier och andra värdepapper, otvetydigt godkänt i lag. Utskottet har visserligen sagt, att detta biträde hittills icke ansetts stå i strid med banklagarnas stadganden om förbud för bankerna att drifva handel med andra värdepapper än räntebärande, och att det af mig föreslagna förtydligandet därför icke för närvarande erfordras. Jag anhåller att få fästa kammarens uppmärksamhet på dessa två ord: »för närvarande». I dem ligger nämligen i själfva verket ett halft erkännande däraf, att om nämnda biträde i den form, det gifves, framdeles skulle komma att anses strida mot lag, det då kan vara skäl att taga upp frågan om en ändring af banklagarna i motionens syfte, för att bibehålla denna, såsom utskottet vitsordar, för allmänheten gagneliga gren af bankernas verksamhet. För den, som drifver en rörelse inom vissa af lagen uppdagna, ganska snäfvå gränser, är det emellertid ingalunda likgiltigt, om han i sina åtgärder har lagens klara ord på sin sida eller om oantastligheten af det sätt, hvarpå han går till väga, är beroende på en lagtolkning, företagen af administrativ myndighet, från hvilken det ej gifves någon appell och som i dag kan hysa en åsikt, i morgon, då nya män utföra tolkningen, en annan. Och då jag icke gärna vill ha det omdömet om motionen, att den tillkommit utan giltig anledning, skall jag, ehuru jag ej anser mig böra göra något yrkande, med herr talmannens och kammarens tillåtelse söka att klargöra hvad lagen i verkligheten innehåller i denna fråga och därefter åt kammaren öfverlämna att pröfva tillförlitligheten af den tolkning, utskottet angifvit såsom den officiellt antagna och riktiga.

I det kapitel i banklagarna, som har till öfverskrift »om rörelsen», föreskrifves, att bank ej må drifva handel med annat än guld, in- och utrikes växlar samt räntebärande papper. Så underligt det än kan tyckas, uppfattas detta stadgande ofta som om det innehölle ett

uttömmande angifvande af hvad en bank får befatta sig med i sin rörelse, och denna uppfattning går igen äfven i utskottets utlåtande. Det heter där på sidan 4: »I de bolagsordningar, som fastställts i slutet af 1870-talet och början af 1880-talet, inskränktes sålunda bankrörelsen att omfatta handel med guld, silfver, växlar och allmänna räntebärande papper.» En så felaktig åsikt hyste visserligen icke den sista bankkommittén, men den syntes vara af den mening, att stadgandet innehölle ett ovillkorligt bestämmande af hvad bank finge genom köp förvärfva, eftersom kommittén gjorde ett undantag från grundsatsen, i det den tillade: »bankbolag (bankaktiebolag) vare dock oförhindradt förvärfva för bankens inrymmande afsedd fastighet jämte behöfliga inventarier». På anmärkning af högsta domstolen, som yttrade, att det väl ej kunde vara mening, att detta skulle vara ett undantag från den gifna grundregeln, ändrades emellertid kommitténs förslag i denna del, och de nuvarande orden angående banks rättighet att äga fastighet kommo till. En sådan ändring var också nödvändig, ty det är gifvet, att den här omhandlade paragrafen i banklagen ej äsyftar någonting annat än att säga hvad bank får göra, då dess rörelse utgör handel. Det vill med andra ord säga: genom föreskriften bestämmer lagen hvad bank får köpa eller sälja i sådan omfattning, att banken kan sägas drifva handel därmed. Det kunde här vara frestande att visa, att stadgandet är i hög grad ofullständigt, att det icke säger hvad det vill säga, medan det däremot säger hvad det ej vill säga. Men då detta ligger på sidan om frågan, skall jag icke taga kammarens tid i anspråk för en dylik utredning. För mitt ändamål är det nog att konstatera, att paragrafen otvifvelaktigt förbjuder bank att drifva handel med aktier.

Nu kan emellertid handel drivas på två sätt: antingen för egen räkning eller i kommission. Båda slagen omnämnas i svensk lag. I 1855 års förordning om handelsböcker och handelsräkningar uppräknas bland dem, som idka handel och följaktligen äro skyldiga att föra handelsböcker, »de, som för egen räkning eller i kommission in- eller utrikes varor uppköpa» och »de, som i kommission varor till utsäljning emottaga». När banklagarna helt allmänt förbjuda banker att drifva handel med aktier, är det alltså bank enligt lagens bestämda ordalag förbudet att göra det såväl för egen räkning som i kommission, ty båda slagen äro ovillkorligen handel. Jag tror dock icke, att lagstiftaren tänkt sig denna följd af stadgandets affattning, och jag tror det så mycket mindre, som i ett par bankbolagsordningar och sådana af färskt datum, en till och med från år 1904, meddelats bank tillstånd att åtaga sig sådana kommissionsuppdrag, som äro förenliga med bankrörelse, hvarmed antagligen afsetts köp eller försäljning i kommission af värdepapper, ett tillstånd, som naturligtvis icke kunnat meddelas på administrativ väg, om vederbörande haft klart för sig, att ett dylikt kommissionärskap icke kan fullgöras utan rätt att drifva handel.

Med kommissionär i handelsrättslig mening förstås en köpman, som i eget namn men för andras räkning köper eller säljer varor eller värdepapper. Det är just en sådan verksamhet, bankerna i förevarande fall idka. Om en person gifver en bank order att för

*Ifrågasatt
rätt för bank-
bolag att i
kommission
drifva handel
med aktier.*

(Forts.)

*Frågasatt
rätt för bank-
bolag att i
kommission
drifva handel
med aktier.*

(Forts.)

hans räkning till visst pris köpa till exempel 100 aktier i Skandinaviska Kreditaktiebolaget, vänder sig banken till personer, som den kan antaga vara villiga att sälja sådana aktier, men när banken gör det, uppträder den såsom köpare i eget namn. Banken betalar aktierna hos den eller de personer, som sålt dem, utan att dessa säljare få veta, hvem som är den egentliga köparen, och de ha ej heller rätt att få veta, hvem som står bakom banken, hvem som är dess uppdragsgifvare. Med banken göra de affären, banken är den synliga köparen och banken är dem ansvarig för köpeskillingens erläggande. Å andra sidan har icke heller bankens uppdragsgifvare, köparen, rätt att få veta, af hvem banken köpt dessa aktier. Sedan banken underrättat honom, att ordena blifvit utförd, har han att betala köpeskillingen och af banken emottaga aktierna, för hvilkas behöriga aflämnande banken, och endast den, är ansvarig gentemot köparen. Banken har därvid uppträdt såsom dennes kommissionär, den har aldrig blifvit ägare till aktierna, ty de äro köpta för annans räkning. Äfven om banken betalat aktierna med sina egna pengar, blir den icke ägare till dem, utan bankens ställning är den, att den hos sin uppdragsgifvare har en fordran för köpeskillingen och sina omkostnader, inklusive provision för uppdragets utförande. Enhanda förhållanden uppstå, fastän i omvänd ordning, då en bank erhåller uppdrag att för en persons räkning försälja en post värdepapper. Har en bank en stor klientel och till följd däraf ofta emottager dylika uppdrag, drifver den handel i kommission. En sådan rörelse drifves af de flesta banker och af flera i en högst betydande omfattning.

Då jag anser det oomtvistligt, att banklagarne enligt sin ordalydelse uttryckligen förbjuda bank att drifva en dylik handel, men den pågår och får göra det opåtaladt i stor utsträckning samt är till nytta, har jag föreslagit, att det skulle i lagarne bestämdt utsägas, att bank äger att i kommission drifva handel med, d. v. s. i eget namn, men för annans räkning, köpa eller sälja värdepapper i allmänhet, sålunda äfven aktier, hvartill jag af hufvudsakligen principiella skäl lagt silfver. Utskottet har dock ej velat vara med härom. Det anser den förordade ändringen öfverflödigt, men icke på den grund att bank har rätt att uppträda såsom kommissionär i detta ords handelsrättsliga betydelse, utan med stöd af ett resonemang, som kringgår just den af mig uppställda frågan och för öfrigt i sig själf är ganska egendomligt.

Förbudet för bank att drifva handel med andra värdepapper än växlar och räntebärande papper torde, säger utskottet i andra stycket å sid. 8, närmast »innebära hinder för bank att för *egen* räkning taga befattning med köp och försäljning af aktier och banklotter». »Har banken i sin befattning med dylika värdepapper», fortsätter utskottet, »inskränkt sig att vara *mellanhand* mellan köpare och säljare, har också åtgärden ansetts falla inom de lagliga gränserna för bankens verksamhet.» Redan detta uttryckssätt är icke korrekt, ty att drifva handel för egen räkning är icke någon motsats mot att vara mellanhand mellan köpare och säljare. Många mellanhänder köpa och sälja nämligen, såsom herrarne torde veta, i fast räkning och blifva därigenom ägare till de föremål, hvarom det rör sig. De handla alltså

icke i kommission, utan drifva egen handel. Så är fallet bland annat med mellanhänderna på Londons fondbörs. De köpa och sälja fast för egen räkning, men på börsen tjänstgöra de likväl såsom mellanhänder, ty deras affär består däri, att de köpa hvad de kunna blifva af med, de köpa intet annat än hvad de anse sig hafva utsikt att genast sälja. Detta göra de som sagdt för egen räkning, men äro icke dess mindre endast mellanhänder.

Ifrågasatt rätt för bankbolag att i kommission drifva handel med aktier.
(Forts.)

Hvad utskottet egentligen menar med detta uttryck framgår af sidan 9, där det heter: »Också torde man kunna taga för gifvet, att, så länge bankerna i sin fondrörelse inskränka sig att i likhet med fondmäklarne biträda allmänheten vid köp och försäljning af fondpapper, något hinder för bedrifvande af denna fondrörelse, hvilken utskottet för sin del finner vara för allmänheten gagnelig, icke läser från statens sida möta.» I detta yttrande ligger kärnan i utskottets argumentation, och det innehåller det enda skäl, som utskottet haft att anföra. I omskrifning lyder det sålunda: Det är icke, såsom motionären säger, kommissionshandel, som bankerna drifva, utan det biträde, som bankerna lämna allmänheten vid köp och försäljning af värdepapper, är mäklari, sådan denna rörelse utöfvas af fondmäklarne i Stockholm. Ja, det sista är riktigt. Bankerna göra i detta fall intet annat än hvad fondmäklarne göra, men det är därför icke riktigt, att de icke göra kommissionsaffärer, ty förhållandet är, att fondmäklarne numera genom 1901 års förordning erhållit bemyndigande att göra kommissionsaffärer.

Den allmänna mäklareordningen af 1893 innehåller två stadganden, som jag skall tillåta mig att i detta sammanhang anföra. 3 § i förordningen förbjuder mäklare att idka handel med växlar eller andra värdepapper, och 10 § ålägger honom såsom en ovillkorlig plikt att utfärda slutsedel öfver alla affärer, som komma till stånd genom honom, och att i denna slutsedel upptaga båda kontrahenternas namn. Nu befanns det emellertid, att utvecklingen ledde utöfver hvad mäklareordningen sålunda innehöll. Den strängt förmedlande verksamhet, som mäklareordningen ålägger mäklarne, kunde icke utöfvas af de mäklare, som sysselsatte sig med fondaffärer, redan af det skälet, att personer, som kommo till mäklarne och anhöllo att genom dem få sälja eller köpa värdepapper, förbehöllo sig, att deras namn icke skulle bekantgöras. Då kommo mäklarne i den ställningen, att de måste öfverträda lagen och antingen utfärda en slutsedel, hvari båda kontrahenternas namn icke upptogos, eller också endast utfärda en afräkning, hvari blott den ene kontrahentens namn angafs. Mäklarne valde den sista utvägen för att tillmötesgå allmänhetens kraf, och detta förfarande blef lagfäst genom 1901 års fondmäklareförordning.

I denna förordning säges det till en början i 1 §, att »hvad mäklareordningen den 9 juni 1893 innehåller i fråga om mäklare gäller äfven för fondmäklare i Stockholm med de tillägg och undantag, hvilka här nedan stadgas», och uti 3 § af fondmäklareförordningen finnas två sådana undantag omnämnda. Det första undantaget är det, att då en mäklare avslutar en affär, behöfver han i slutsedeln icke upptaga mer än en kontrahents namn. Om en person lämnar

Ifrågasatt rätt för bankbolag att i kommission drifva handel med aktier. en mäklare order att försälja ett papper, vare sig på eller utom fondbörsen, och mäklaren fullgör detta uppdrag, får denne person af mäklaren en afräkning, på hvilken står, att mäklaren för hans räkning försålt ifrågavarande värdepapper. Å andra sidan får den, till hvilken mäklaren sålt papperet, en annan afräkning, på hvilken står, att mäklaren för dennes räkning köpt värdepapperet. Alltså tillgår handeln på det sätt, att ingendera parten har reda på den andra, utan allt går genom mäklaren. Till följd däraf var det nödvändigt att göra ännu ett undantag, och det är det andra, om hvilket jag nämnde. Det heter nämligen, att i de fall, då enligt denna paragraf den ene kontrahentens namn i slutsedeln uteslutes, är fondmäklare personligen ansvarig för aftalets vederbörliga fullgörande. Ett sådant ansvar åligger honom aldrig, då han upprättar en slutsedel enligt den gamla ordningen och i hvilken båda kontrahenternas namn upptagas. Ty sedan denna slutsedel är aflämnad, äro båda kontrahenterna satta i direkt förbindelse med hvarandra, och mäklarens funktion såsom mäklare är afslutad.

(Forts.)

Hvad betyder det nu, att mäklaren är personligen ansvarig för aftalets fullgörande? Jo, det betyder, att han i eget namn, men för annans räkning, afslutat affären, och detta är, såsom jag förut nämnt, just kännetecknet på en kommissionsaffär i handelsrättslig mening. Om det nu är så, att mäklare göra dylika kommissionsaffärer, är det klart — då ju utskottet säger, att bankerna utföra hvad mäklarne göra — att utskottet måste anse äfven bankerna drifva kommissionsaffärer. Men detta är just hvad jag har sagt. När nu detta är erkänt, bör man också i lagen säga ifrån, att bankerna få drifva dessa affärer, och ej låta deras rätt därtill blifva beroende på en lagtolkning, som icke är så alldeles klar och enkel, eftersom den är af det besynnerliga slaget, att man säger: mäklarne äro förbjudna att idka handel för egen räkning; bankerna äro likaledes förbjudna att drifva handel för egen räkning; fondmäklarne hafva i Stockholm genom en särskild förordning fått rättighet att utföra kommissionsuppdrag åt sina kunder; därför skola bankerna också hafva denna rättighet att utföra kommissionsuppdrag — ehuru i lag uttryckligen står föreskrifvet, att de icke få drifva någon handel och således ej heller kommissionshandel.

Jag har ansett, att denna lagtolkning icke innebär ett tillräckligt betryggande stöd för bankernas handel i kommission med aktier, och det är därför jag tagit mig friheten att väcka min motion. Men då jag anser det vara hopplöst att få någon ändring i den hemställen, som utskottet gjort, har jag för min del icke något yrkande att framställa.

Herr Sjöcrona: Då motionären icke framställt något yrkande, skall jag inskränka mig till att yttra endast några få ord och icke ingå i något slags bemötande af hvad han anförde.

Gällande lagar innehålla ju, som vi veta, bestämdt förbud för solidariska bankbolag och bankaktiebolag att drifva handel med annat än guld, in- och utrikes växlar samt räntebärande papper. Om riktigheten af detta förbud torde väl alla vara ense, och motionären.

har heller icke ifrågasatt någon som helst ändring i detta. Men om det nu är riktigt, att ett sådant förbud finnes, bör väl lagstiftaren sorgfälligt undvika att på något sätt gifva stöd åt försök eller åtgärder, genom hvilka detta förbud skulle kunna mer eller mindre kringgå, så att bankerna under sin kommissionsverksamhet kunde blifva ägare i större eller mindre omfattning af aktier och banklotter, och framför allt utaf sina egna aktier, hvilket står i absolut strid mot gällande bolagslagsstiftning. Hvar och en inser väl, till hvilka vidtgående följder det skulle leda, om en bank till slut kanske sutte inne med alla sina egna aktier och således faktiskt icke ägde något aktiekapital.

*I frågasatt
rätt för bank-
bolag att i
kommission
drifva handel
med aktier.*

(Forts.)

Men detta förbud kan enligt utskottets mening, och jag förmodar enligt allas mening, icke innebära något hinder för dessa bankinstitut att biträda sina kunder med att såsom mellanhänder förmedla köp och försäljning af aktier, och detta har ju också utskottet uttalat. En sådan verksamhet bedrifves, såsom herrarne inhämta af utskottets betänkande, i icke så ringa omfattning, och bankinspektören har icke gjort någon anmärkning i detta hänseende. Såsom herrarne se af betänkandet, har till och med Kungl. Maj:t vid fastställandet af bolagsordningar för banker infört sådana bestämmelser, genom hvilka det uttryckligen medgifves, att bankerna få lämna sådant biträde. Men därmed bör det väl också vara alldeles nog. Skulle man nu vidtaga en sådan ändring i lagen, som motionären ifrågasatt, så skulle man ju uttryckligen säga, att bankerna finge drifva handel i kommission. Om herrarne hafva följt med motionärens framställning af hela denna verksamhet, så torde herrarne däraf hafva inhämtat, att en sådan handel i kommission ganska lätt skulle kunna föra öfver till just hvad jag har sagt, eller att bankerna komme att stanna själfva för aktier och banklotter, kanske äfven för sina egna.

Äfven om en bank drifver sin verksamhet såsom kommissionär, såsom förmedlare, fullständigt i öfverensstämmelse med innebörden af lagen och således denna verksamhet icke innebär ett öfverträdande af förbudet, kan det ju hända, att köpare eller säljare drager sig tillbaka och att banken sålunda kan komma att sitta inne med aktier någon mycket kort tid, till dess banken får sin likvid. Men om sådant undantagsvis inträffar, måste det i hvarje särskildt fall pröfas, huruvida banken har öfverträdt sin befogenhet och handlat mot förbudet eller icke. Det låter sig icke göra att i en lag gifva sådana definitioner, att man fullständigt uttömmar ett sådant ämne. Det får som sagdt pröfas i hvarje särskildt fall.

Motionären började sitt anförande med att rikta en anmärkning mot utskottets uttalande, att någon ändring icke för närvarande erfordras. Det hade kanske icke varit erforderligt att säga för närvarande, men utskottet har ju framhållit, att så länge bankerna i sin fondrörelse inskränka sig till att i likhet med fondmäklarne biträda allmänheten med köp och försäljning af fondpapper, förefinnes icke något hinder för bedrifvande af en sådan fondrörelse, och under sådana förhållanden behöfves icke nu något slags ändring i lagen i det af motionären angifna syftet, d. v. s. i syfte att reglera detta

förhållande. Utskottet anser sålunda, att någon vidare reglering af detta förhållande icke nu erfordras.

Jag tillåter mig anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Herr statsrådet *Biesert* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till förordning angående en särskild stämpelafgift för försäljning af punsch, arrak och rom; samt

2:o) med förslag till ändring af gällande tullsats i vissa fall å arrak och rom.

*Ifrågasatt
förbud mot
offentlig-
görande af
skattebelopp
m. m. enligt
fjörordning
om inkomst-
skatt.*

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 6 och 7 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af tryckfrihetsförordningen i syfte att förbjuda offentliggörande af de belopp, hvartill skattskyldiges inkomster enligt inkomstskatteförordningen föreslagits eller bestämts.

Uti en inom Första Kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 2, hade herr *H. Cavalli* hemställt, »att Riksdagen ville såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga ett tillägg till § 2 mom. 4 i gällande tryckfrihetsförordning, hvarigenom förbud meddelas att i tryck offentliggöra belopp, hvartill skattskyldiges inkomster enligt inkomstskatteförordningen blifvit af beskattningsmyndighet föreslagna eller bestämda, samt att i tryckfrihetsförordningen måtte stadgas straff för öfverträdelse af ett sådant förbud».

Utskottet hade på andragna skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet hade reservationer afgifvits:

1:o) af herrar *Östberg, Berg, Carl Nyström, Sandwall* och *Carlberg*, som ansett, att motionen borde bifallas, och att i öfverensstämmelse därmed borde i § 2 mom. 4 af tryckfrihetsförordningen införas ett nytt moment af följande lydelse:

»Att uppgift å belopp, hvartill skattskyldigs inkomst blifvit af beskattningsmyndighet enligt förordning om inkomstskatt föreslagen eller bestämd, äfvensom å det skattebelopp, som på grund däraf blifvit skattskyldig påfördt, icke må i tryck offentliggöras. Den häremot bryter, böte femtio riksdaler och skriften konfiskeras»; samt

2:o) af herr *Berlin*, utan angifvande af sin åsikt.

Herr Östberg: Då inkomstskattelagen framlades för 1902 års Riksdag, yttrades från regeringens sida, att införandet af obligatorisk själfdeklaration med nödvändighet måste förutsätta deklarationens skyddande mot offentligheten. Regeringen framlade då samtidigt ett förslag till bestämmelse i tryckfrihetsförordningen, enligt hvilken deklarationerna ej finge utlämnas; och detta blef sedan af Riksdagen godkändt med det tillägg, att äfven straff åsattes för den, som i tryck offentliggjorde dessa deklarationer. Man utgick naturligtvis därifrån, att den enskilde skattskyldige kunde hafva berättigade anspråk på att hans ekonomiska förhållanden ej måtte framläggas för allmänheten; och man kunde också med allt skäl påvisa, att betydliga olägenheter skulle uppkomma genom ett sådant offentliggörande.

Det kunde ju särskildt för de näringsidkande klasserna ej vara annat än till stor olägenhet, om deras inkomster under ett föregående år blefve allmänt bekanta. Det medförde för dem lika stor olägenhet, om deras inkomster under ett år blifvit ovanligt höga, som om desamma under ett annat år genom ogynnsamma omständigheter blifvit ovanligt små. Detta insåg man ganska väl, och därför blef förordningen af Riksdagen antagen sådan den nu är. Men det har sedan visat sig, att det skydd mot offentliggörandet af den enskildes förhållanden, som därigenom vanns, ingalunda varit tillfyllestgörande. Man har nu sett, att i tidningarne allmänt införas långa listor på de skattskyldiges inkomster. Och man kan, åtminstone i Stockholm, vid hvarje gatuhörn se pojkar försälja tryckta uppgifter öfver de högre beskattades inkomster. Det är gifvet, att detta förhållande väckt stor uppmärksamhet och ganska stort missnöje på många håll. Man har ej utan skäl ansett, att, då en skattskyldig ärligen uppgifvit sina inkomster och punktligt betalat sina skatter, han därmed fullgjort sin plikt mot det allmänna samt borde vara skyddad mot att hans ekonomiska ställning skall, på sätt nu skett, blifva allmänhetens egendom. Denna sak har, som kanske torde vara bekant, på sista tiden, särskildt sedan herr Cavalli framlagt sin motion, varit föremål för öfverläggningar inom kretsar i affärsvärlden, och man har ganska allmänt uttalat sina sympatier för detta förslag. Under sådana förhållanden har jag icke kunnat annat än i konsultationsutskottet söka understödja förslaget. Utskottet har emellertid ej velat ställa sig på samma sida, utan afstyrkt motionen.

Utskottets pricipiella uppfattning i frågan kan sägas vara uttalad därigenom, att utskottet säger, att detta förslag är ett undantag från den i tryckfrihetsförordningen uppställda grundsatsen, att handlingar, protokoll och beslut rörande allmänna ärenden må af enhvar i tryck utgifvas.

Det är nu visserligen sant, att dessa uppgifter kunna kallas allmänna ärenden, ty de angå ju staten, som skall uppbära skatt å inkomsterna. Å andra sidan kan med skäl sägas, att de ej äro allmänna ärenden i den meningen, att de angå den stora allmänheten.

Utskottet säger, då det yttrar sig mot förslaget, att det synes utskottet vara tvifvelaktigt. Huruvida en sådan bestämmelse, som den motionären föreslagit, kan vara påkallad ur allmän synpunkt. Vidare framhålles af utskottet, att det ej blifvit påvisadt, att de olägenheter,

*Ifrågasatt
förbud mot
offentlig-
görande af
skattebelopp
m. m. enligt
förordning
om inkomst-
skatt.*
(Forts.)

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.

(Forts.)

man talat om, äro af större omfattning; och utskottet slutar med att förslaget synes utskottet på det hela taget onödigt. Ja, inom utskottet gjorde man till och med gällande, att det är ganska bra att dessa uppgifter komma fram. Det är t. ex. för banker och långifvare till ganska stor fördel, att man har tillgång till dessa uppgifter, hvarigenom man blir i tillfälle att bedöma den enskildes affärsställning; och det talades äfven om, att det är ganska lämpligt att konkurrenter till affärsmanen blifva i tillfälle att få dessa uppgifter. Därigenom kunna uppstå nya affärer, som kunna framkalla en för den stora allmänheten mycket nyttig och förmånlig konkurrens. Jag tror ej, att man vidare behöfver belysa en sådan uppfattning. Men nog är det i alla fall underligt, att då en sådan strömning, som den af mig nu omförmälda, gjort sig gällande inom utskottet, detta börjar sitt anförande med ett uttalande om att utskottet ingalunda underskattar betydelsen af motionärens ifrågavarande förslag. Men det är just det, jag anser att utskottet gjort, ty om utskottet verkligen erkänt betydelsen af förslaget, så hade utskottet med säkerhet kommit till annat slut än det gjort.

Det yttras vidare af utskottet, att det är förenadt med stora svårigheter att göra ett sådant stadgande, som här afses, fullt effektivt, ty man kan ej hindra folk att få reda på uppgifterna, då längderna ej äro hemliga. Det må vara sant, att det ej föreligger något förslag att själfva längderna skola vara hemliga. Det är dock en helt annan sak, att den, som särskildt intresserar sig för en beskattningsåtgärd, kan få reda på den, än att man i tryck offentliggör uppgiften; och det är endast det senare som man begär att få förbud för.

Utskottet anför såsom skäl mot förslaget, att man, för vinnande af det åsyftade målet, måste ha särskilda längder öfver inkomsttaxeringen. Det är i själfva verket en åtgärd, som man borde hafva vidtagit då förslaget till inkomstskatteförordningen framlades. Det är nämligen i och för sig i sin ordning, att man har skilda längder; och det kan ej anses komma att medföra några svårigheter eller olägenheter.

Då inkomstskattelagen behandlades, satt jag i bevillningsutskottet; och jag framställde då en reservation med yrkande på att man skulle upprätta särskilda längder för bevillning och för inkomstskatt. Och jag gjorde detta just till stor del med hänsyn till att inkomstskattelängderna ej skulle kunna offentliggöras.

Nu veta vi, att det var en tid, då tidningarne verkligen lojalt sökte få en öfverenskommelse till stånd, att man ej skulle införa deklarationerna i desamma. Detta iaktogs af de flesta tidningarne, åtminstone i Stockholm, under ungefär ett års tid. Men det dröjde ej länge förrän någon tidning började publicera uppgifterna, och sedan måste alla andra tidningar följa efter.

Jag har den uppfattningen, att det föreligger ett verkligt behof och ett ganska allmänt känt behof att få en ändring i tryckfrihetsförordningen till stånd i den af motionären angifna riktningen. Jag skall därför be att få yrka på införandet af ett nytt moment i tryckfrihetsförordningen. Emellertid skall jag anhålla att få göra en obetydlig ändring i den vid betänkandet fogade reservationen. Då man

där ansett sig kunna påvisa, att reservationen går något längre än motionen, anhåller jag, herr talman, att få yrka, att kammaren måtte besluta, att i § 2 mom. 4 i tryckfrihetsförordningen näst före sista stycket införes ett nytt moment af följande lydelse: *att uppgift å belopp, hvar till skattskyldigs inkomst blifvit af beskattningsmyndighet enligt förordning om inkomstskatt föreslagen eller bestämd, icke må i tryck offentliggöras. Den häremot bryter, böte 50 riksdaler och skriften konfiskeras.*

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.
(Forts.)

Herr Blomberg: I motsats till den föregående talaren anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag. Det, som den föregående talaren anförde om inom utskottet fällda yttranden i förevarande fråga och om där framställd argumentering, torde man kunna lämna helt och hållet utom debatten, ty det är väl här egentligen fråga om de grunder, som af utskottet i dess betänkande anförts. Och jag skall nu söka påvisa dessas innebörd. Hufvudsynpunkten för utskottet har varit, att det här är fråga om ett undantagsstadgande från tryckfrihetsförordningens grundregel om rätt att offentliggöra allmänna handlingar. Det har syntts utskottets majoritet, att den kända bestämmelsen rörande försiktighet på grundlagstiftningens område här mer än eljest vore på sin plats. Gäller det såsom allmän grundsats, att inga andra grundlagsändringar böra komma i fråga än sådana, som kunna sägas vara högst nödiga och nyttiga och som lämpligen kunna genomföras, så är regeln i högsta grad tillämplig å sådana stadganden, som äro undantag från lagens allmänna regler.

Här blir då frågan, om genom motionärens framställning eller på annat sätt kunnat ådagaläggas, att förhållanden föreligga, som behöfva förändras jämväl genom ett dylikt undantagsstadgande. För min del menar jag, att man ej har påvisat och ej heller kan påvisa detta. Man har anknutit det nu väckta förslaget till det beslut, som fattades vid inkomstskattelagens stiftande och hvilket gick ut på att bereda skydd åt deklarationerna mot offentliggörande. Denna sekretess motiverades därmed, att i deklarationerna måste ingå en hel mängd uppgifter, hvilka kunna vara af ganska närgående natur med afseende på den deklarerandes ställning i förmögenhetskänseende. Men detta kan svårligen sägas gälla med afseende på hemlighållandet af resultatet af taxeringen för inkomstskatten. Ty då man här gått ut från och betonat, att det kan vara obekvämt för den enskilde och särskildt affärsmannen, att uppgifter framkomma rörande hans inkomster, hvilka särskildt för affärsmannen kunna ställa sig mycket skiftande år från år, träffar anmärkningen ej särskildt det här omförmälda inkomstbeloppet; den träffar på ungefär samma sätt taxeringen för inkomstbevillningen. Och denna vill man ju icke omgärda med sekretess. Resultatet af taxeringen för inkomstskatten vägleder endast för bedömandet af förhållandet mellan den inkomst, som beräknats af andra inkomstkällor och den för bevillningstaxeringen tillgängliga inkomsten, samt af afdrag för skuldräntor.

För min del tror jag ej, att man med fog kan göra gällande, att detta publicerande verkligen medför och kan medföra några betänkliga vådor för den enskilde. Å andra sidan torde man nog kunna

*Ifrågasatt
förbud mot
offentlig-
görande af
skatteleopp
m. m. enligt
fjörordning
om inkomst-
skatt.*

(Forts.)

säga, att det äfven kan lända till någon nytta, att offentligheten utsträckes till dessa uppgifter. Men jag vill ej vidare fästa mig därvid; jag betonar blott å nyo, att mig veterligen ej påvisats, att något verkligt behof af den föreslagna ändringen förefinnes samt att således ej något tillräckligt kraftigt skäl för ett dylikt undantagsstadgande blifvit anfördt.

Nyttigt kan det visserligen i vissa fall vara, att ej ökade tillfällen lämnas att få en obehörig nyfikenhet tillfredsställd i dessa afseenden och att ej rikare material erbjudes för prat och skvaller om enskild persons förmögenhetsförhållanden, än taxeringen för inkomstbeivlingen tillhandahåller. Men detta kan ej anses vara af den betydelse, att därför en grundlagsändring bör komma i fråga.

Slutligen komma vi till frågan om genomförbarheten. Utskottet har ansett det vara förenadt med stora svårigheter att genomföra den föreslagna förändringen. Jag tror äfven, att det svårligen kan bestridas, att därigenom ganska betänkliga förhållanden kunna uppstå.

Den nya bestämmelsen skulle gå ut på att resultatet af taxeringen för inkomstskatten ej finge offentliggöras i tryck. Men man har här ej vågat lösa frågan på samma sätt som i det moment, till hvilket den nya bestämmelsen skulle anknytas, och i hvilket man har sökt skyddet äfven däruti, att vederbörande blifvit ålagda att ej utlämna uppgifterna och därigenom möjliggöra deras offentliggörande. I det föreliggande förslaget har man åter endast riktat sig emot offentliggörandet i tryck och föreskrifvit, att den, som bryter mot förbudet för sådant offentliggörande, skall ådraga sig böter, 50 riksdaler, samt att skriften skall konfiskeras. Detta sinner jag allt utom konsekvent.

För öfrigt anser jag på de i betänkandet framhållna skal, att det är mycket svårt att göra detta stadgande effektivt. Hur tror man att man skall vinna målet med en sådan bestämmelse, som här är föreskrifven? Böterna — 75 kronor — äro desamma med afseende å en enstaka uppgift som med hänsyn till ett fullständigt återgifvande af hela längden för ett stort område, t. ex. Stockholms stad. Om också böterna kunna blifva på något sätt effektiva med afseende å en enskild uppgift, torde de alls ingen betydelse erhålla i fråga om längden för en hel stad. Vore det förbundet med bötesansvar att utlämna uppgifterna, så skulle det vara möjligt att saken ställde sig på annat sätt, men som nu stadgandet föreslagits, måste fördelen däraf blifva synnerligen liten, om ens någon.

Till sist vill jag framställa ett par frågor. När menar man, att förbudet skall förlora sin betydelse? Skall det gälla för all framtid, att dylika uppgifter ej må kunna i tryck publiceras? Förbjudes endast att i tryck publicera uppgiften i och för sig, såsom väl närmast afses, eller förbjudes äfven dess publicerande i annat sammanhang? Det kan nämligen förekomma en mängd förhållanden, under hvilka uppgift af här omnämndt slag måste ingå såsom moment i framställningar och redogörelser af större eller mindre omfattning. Skall det då vara förbudet att, då sådan framställning i tryck offentliggöres, låta dylik uppgift, som kanske för innehållets begripande är af stor vikt, inflyta vid risk att bötfällas samt att få hela skriften konfiskerad? Jag tror, att man genom ett dylikt stadgande ledes till alldeles orimliga slutföljder, men jag skall ej närmare ingå därpå.

För mig ligger, såsom jag förut nämnt, det afgörande skälet för motionens afstyrkande däri, att man måste påvisa att ett sådant stadgande, som motionen och reservationen afse, verkligen är högst nödigt, innan man kan gå in på att uti tryckfrihetsförordningens 2 § 4 mom. införa en ny undantagsbestämmelse från de allmänna reglerna. Detta har varit hufvudgrunden för utskottet och det är hufvudskälet för mig, då jag nu yrkar bifall till utskottets framställning.

*Ifrågasatt
förbud mot
offentlig-
görande af
skattebelopp
m. m. enligt
förordning
om inkomst-
skatt.*

(Forts.)

Herr Cavalli: Jag skall yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min i ämnet väckta motion.

Konstitutionsutskottet har varit mycket onödigt mot motionen icke allenast därutinnan, att det afstyrkt densamma, utan än mera i det sätt, hvarpå utskottet argumenterat mot motionen. Det vittnar om ovilja, det vittnar om nonchalance. Ty jag saknar däruti den skärpa i bevisföringen och den klarhet i uttryckssättet, som man har rättighet att vänta af det Riksdagens utskott, som i allmänhet här i Riksdagen kallas det förnämsta och som af en förutvarande ledamot af samma utskott plägade kallas det förnäma. Jag skall bjuda bevis för mitt påstående.

Utskottet förklarar, och utskottets ordförande har understrukit den satsen, att det varit den generella grundsatsen i tryckfrihetsförordningen, att allmänna ärenden rörande handlingar, protokoll och beslut må af enhver i tryck utgifvas, som för honom och för utskottets majoritet varit bestämmande, då utskottet afstyrkt min motion. Men hvarifrån hämtar den ärade ordföranden sitt påstående, att dessa ärenden äro allmänna? För att bedöma den saken bör man gå till den grundlag, som gäller i fråga om direkt beskattning. Det stadgas nämligen i denna grundlag, dels att de under öfverläggningarna inom bevillningsberedningen eller nämnderna lämnade upplysningar och yttrade åsikter rörande enskildes ekonomiska ställning icke må på något sätt utspridas, och skall den, som häremot bryter, lida straff, dels också att »granskning af de skattskyldiges till ledning för egen taxering lämnade uppgifter» — själfdeklarationer kallas de vanligen — »skall verkställas endast af vederbörande taxeringsmyndighets ordförande med biträde i hvarje särskildt fall af den ledamot, taxeringsmyndigheten utser. I granskning hos taxeringsnämnd eller pröfningsnämnd skall jämväl kronoombud deltaga». Dessa uppgifters hemlighållande är således omgärdad med en sådan stränghet, att icke ens ledamöterna i beskattningsmyndigheterna, förutom ordföranden och ytterligare en annan samt ett kronoombud, få se dessa deklARATIONER, men ändock anser konstitutionsutskottet, att de måste anses falla under »allmänna ärenden».

Nu är här vidare från utskottets sida förklaradt, att hufvuddraget i all grundlagsstiftning bör vara försiktighet. Man skall endast vidtaga högst nödiga och högst nyttiga förändringar — som lämpligen kunna genomföras — sade herr ordföranden. Ja, hvad kan det hjälpa, om förändringarna äro högst nödiga och högst nyttiga, därest de icke kunna genomföras. Konstitutionsutskottets ordförande sade vidare, att den af mig nu ifrågasatta förändringen icke vore behöflig, men väl nyttig. Han förebragte emellertid icke någon bevisning

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.

(Forts.)

emot behovet af det nya förbudet. Jag kan däremot åberopa mig på hvad alla i saken intresserade anse, på hvad de personer, som det främst gäller, nämligen affärsmännen, säga i denna fråga. De anse det vara högst viktigt, att mitt förslag bifalles.

Har det för öfrigt icke väckt edert missnöje att på torg och gator blifva tilltalade af personer, som på dagen likasåväl som på sena aftontimmar utbjuda böcker, innehållande utdrag ur beskattningsslängder. Jag har här i min hand ett exemplar af en publikation, kallad »Stockholms taxeringskalender. Omkring 9,000 skatte-taxeringar å personer och bolag med inkomst af 5,000 kronor och däröfver.» Har det icke chockerat eder, mina herrar, att höra denna publikation utropas? Den utbjudes understundom i sällskap med tidningar, men också i sällskap med en del publikationer, som väppeligen tåla dagsljuset. Vill verkligen konstitutionsutskottet skydda en dylik handtering? Författaren lämnar den värdefulla upplysningen, att boken är en »praktisk uppslagsbok för alla», och det finnes vidare angifvet, att denna är en »godtköpsupplaga». Jag har öfverlämnat denna bok till konstitutionsutskottet. Af densamma har jag endast sett denna godtköpsupplaga, som en ledamot i kammaren skänkt mig, och jag vet således icke, huru den andra upplagan ser ut. Förmodligen innehåller den också de skattskyldiges porträtt, ty eljest vet jag icke, hvori skillnaden mellan de båda upplagorna skulle ligga.

Nu har konstitutionsutskottets ordförande uttalat den meningen, att min motion icke vore fullständig, icke nog utarbetad o. s. v. Men om han velat främja det syfte, i hvilket motionen tillkommit, så hade det lätt låtit sig göra att i utskottet fullständiga hvad som kan fattas i motionen.

Herr Blomberg anmärkte vidare, att ett förbud att publicera dessa uppgifter icke vore nog, ty den nyfikne kunde gå till hufvudkällan, d. v. s. till taxeringslängderna. Låtom oss något dröja härvid. Vi hade, innan inkomstskatten tillkom, en annan direkt skatt, nämligen allmänna bevillningen. Har man under den tiden tillhandahållit en sensationshungrig allmänhet uppgifter om *bevillningstaxeringen*? Nej, och hvarför icke? Jo, därför att bevillning icke alltid skall gäldas af en person för hela hans inkomst, under det att inkomstskatten träffar hela den samlade inkomsten på ett enda ställe.

Jag förnekar emellertid icke, att man kan gå till taxeringslängderna. Men det gör icke samma skada, om en eller annan person erhåller kännedom om taxeringen. Den stora allmänheten vet icke ens, hvarest taxeringslängderna finnas, men däremot kunna de knappast undgå att erbjudas köpa denna bok.

Blefve denna bestämmelse, som jag föreslagit, lag, så funnes icke något sätt att sprida dessa uppgifter. Ty jag vet verkligen icke hvad utskottet menar, då från dess sida anföres, att det finnes andra sätt, såvida nämligen icke därmed menas, att man får vänta sig något af hvad som kallas skvaller. Jag förutsätter nämligen, att man icke är så elak, att man vill här finna tillämpning för en känd liten berättelse af en amerikansk författare i en stad, som då tillhörde den vilda västern, då han sade: I vår stad finnes ingen tidning, men det finnes en kvinnlig syförening, och den gör samma nytta.

Nu är det af utskottet sagdt, att genomförandet af ifrågavarande förslag skulle kräfvat åtskilliga ändringar i skattelagstiftningen äfvensom medföra afsevärda olägenheter. Hvilka olägenheter ett bifall till min motion skulle medföra, därom svärfvar jag i okunnighet, och ingen har heller uppgifvit några sådana olägenheter. Men att det skulle kräfvat åtskilliga ändringar i skattelagstiftningen, därpå har man hängt upp sig, och om jag icke missuppfattade den ärade ordföranden i konstitutionsutskottet, påpekade han särskildt detta. Men slå benäget upp en inkomstskatteförordning och se på det vid densamma fogade formuläret för taxeringslängd, man finner där två kolumner, en för bevillningen och en för inkomstskatten. Om min motion ginge igenom, finge man äfven sedermera två kolumner, men en kolumn i enhvar af två längder. Detta är hela förändringen. Det kan icke tillgå så, att man först förändrar taxeringslängderna, utan man bör gifvetvis först ändra grundlagen; sedan faller den andra ändringen af sig själf såsom en mogen frukt.

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebörpp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.
(Forts.)

Jag har icke mera att tillägga, än att jag icke kämpar endast af principiella skäl, ty jag tror på möjligheten af förslagets genomförande. I Andra Kammaren pågår nu strid om denna fråga, och konstitutionsutskottets majoritet torde icke där kunna vara alldeles säker på framgång.

Jag har redan framställt ett yrkande, och jag har icke något vidare att tillägga. Jag vädjar till rättskänslan hos enhvar, då jag nu hemställer om bifall till det förslag, som jag tillåtit mig framställa.

Herr Nyström, Carl: Herr grefve och talman! Jag har i viss mån blifvit förekommen af den föregående talaren, ty äfven jag hade något att säga om dessa ryktbara pojcars naturalhistoria, hvilka stå utanför Rydberg och sälja dessa s. k. taxeringskalendrar. Det är icke nog med att de utbjuda sin bok och hålla den i vädret; nej, de skrika, gallskrika för hela världen, som går förbi: observera, 9,000 namn för en krona! På grund däraf få de också sälja boken. Jag antager, att kommersen går mycket bra, ty man fortsätter alltjämt därmed. Man frågar sig nu, hvilka köparna äro till dessa märkliga böcker. Naturligtvis skall skvallerlusten hafva sin anpart. Affärsvärlden har genom sina vederhäftighetsintyg bättre källor än dessa röda böcker. Jag antager därför, att afsättningen på detta håll blir ringa. Men slutligen har man de personer, som älska trakasserier och skandalisering. Det torde vara de, som taga hufvudparten af dessa publikationer. Jag får säga, att för dessa slags näringar behöfver man icke någon protektionism.

Jag ansluter mig till den närmast föregående talarens yrkande.

Herr Berlin: Jag har begärt ordet för att i korthet redogöra för min ställning till denna fråga och anledningen, hvarför jag icke har kunnat ansluta mig till utskottets afstyrkande af motionen.

Då bevillningsutskottet vid 1902 års riksdag tillstyrkte Kungl. Maj:ts proposition om antagande af en inkomstskatt, tillkännagaf utskottet, att detta skedde endast under den bestämda förutsättningen,

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomsl-skatt.

(Forts.)

att det i utskottets förslag gifna stadgandet om hemlighållande af skattskyldigs till ledning för inkomsttaxering lämnad uppgift blefve fullt effektivt. Ett sådant stadgande kom till stånd år 1903 genom då beslutadt tillägg till tryckfrihetsförordningen. Detta stadgande afsåg emellertid endast själfva deklarationsuppgifterna. Så länge stadgandet ej gäller äfven deklarationsuppgifternas summa eller, med andra ord, resultatet af inkomstskatttaxeringen, har ej den förutsättning, under hvilken Riksdagen åtagit sig denna inkomstskatt, blifvit uppfyllt. Detta är den hufvudsakliga anledning, hvarför jag anser, att ett bifall till motionen endast vore en konsekvens af den år 1903 antagna grundlagsbestämmelsen.

Nu har här yttrats tvivel om nyttan och nödvändigheten af nu föreslagna förbud. I afseende härå gälla enligt min mening samma skäl, som förestafvat hemlighållandet af deklarationsuppgifterna. Vidare säger utskottet, att det icke blifvit påvisadt, att olägenheterna af inkomstskatttaxeringens offentliggörande äro af någon större omfattning. Härvid torde jag kunna åberopa, att såväl Stockholms Köpmannaförenings handelskammare som köpmannaföreningarna i flera af landsortens städer gjort framställningar om åtgärder mot dessa olägenheter. I fråga om hvad särskildt handelskammaren i Stockholm härvid anført, ber jag få nämna, att då handelskammaren år 1903 ingick till Svenska Tidningsutgivareföreningen i Stockholm med framställning, att inkomstuppgifterna ej måtte offentliggöras, åberopades i skrifvelsen såsom skäl, bland annat, följande: »Det är lätt att inse, hvilka betänkliga följder af detta förhållande kunna uppstå, i synnerhet för alla dem, som idka ekonomisk verksamhet af sådant slag, att de äro nödsakade att anlita kreditmedel under en eller annan form. Antag t. ex., att en affär under det år, hvars rörelse ligger till grund för själfdeklarationen, af någon helt och hållet tillfällig anledning lämnat ett afsevärdt sämre resultat än eljest. Om sedermera den för detta år taxerade inkomsten långt efteråt blifvit offentliggjord, så kommer den helt säkert att menligt inverka på en sådan affärs kredit och att därigenom vålla affären alldeles oväntade svårigheter och obehag. Eller i motsatt fall, om en affär har under ett år slagit särdeles väl ut, så skall utan tvivel, när detta förhållande kommer till offentligheten, affärens kredit ökas, oaktadt det ifrågavarande årets resultat måhända varit beroende på en ren slump.»

Det är naturligtvis i främsta rummet affärsvärlden, som beröres af här nämnda svårigheter, men äfven för den stora allmänheten kan inkomstuppgifternas publicerande vålla olägenheter och det är i hvarje fall ett okynne, som understundom kan medföra skada och som därför bör hejdas. Utskottet håller emellertid före, att ett offentliggörande af inkomstbeloppen är nyttigt, då det i viss mån kan sägas utgöra en garanti för att vederbörande deklarationsuppgifter varda med erforderlig noggrannhet affattade. Härvid torde endast behöfva anmärkas, att för öfvervakandet af deklarationsuppgifternas noggranna affattande med nödvändighet erfordras att äga tillgång jemväl till taxeringslängderna, där dessa uppgifter åtminstone delvis finnas återgifna.

Beträffande slutligen de af utskottet framhållna svårigheter att meddela förbud mot offentliggörande i tryck af uppgifter, som på detta sätt finnas intagna i för allmänheten tillgängliga längder, lärer väl den omständigheten att taxeringslängderna skola hållas tillgängliga icke utgöra hinder för ett stadgaande af förbud att i tryck offentliggöra resultatet af inkomstskattetaxeringen. Det är hufvudsakligen af nu anförda skäl, som jag ansett, att motionen bort bifallas, och inom utskottet yrkat på utarbetande af ett förslag till grundlagsbestämmelser i den riktning, som motionären afsett. Detta yrkande har utskottet ej bifallit, och det är anledningen, hvarför jag reserverat mig.

Orsaken, hvarför jag därvid ej instämt med öfriga reservanter inom utskottet, är den, att jag anser, att det af reservanterna formulerade förslaget till stadgaande är för vidlyftigt. Det synes mig nämligen, som om i den mellanmening, som där förekommer, orden »föreslagen eller bestämd, äfvensom af det skattebelopp, som på grund däraf blifvit», ej vore erforderliga för att uttrycka hvad man åsyftar. Vidare har jag ansett, att bestämmelsen om att skriften skall konfiskeras knappast vore behöflig. Det är visserligen fråga om ett brott mot tryckfrihetsförordningen, men ej af den samhällsvådliga beskaffenhet, att man behöfver tillgripa konfiskation. Jag har nämligen tänkt mig, att man i stället för konfiskation skulle kunna stadga högre böter genom en böteslatitud, ty en sådan är icke främmande för tryckfrihetsförordningen. Jag skall i alla fall ej motsätta mig, att bestämmelsen om konfiskation må kvarstå. Såsom slutligt resultat af min reservation skall jag därför yrka, att det af reservanterna föreslagna nya momentet i tryckfrihetsförordningen måtte erhålla följande lydelse: »Att uppgift å belopp, hvartill skattskyldigs inkomst blifvit af beskattningsmyndighet enligt förordning om inkomstskatt skattskyldig påfördt, icke må i tryck offentliggöras. Den häremot bryter, böte femtio riksdaler och skriften konfiskeras.»

Herr Almgren: Herr grefve och talman, mina herrar! Då denna fråga med mycket lifligt intresse omfattas inom köpmannakretsar, må det tillåtas mig att yttra några ord.

Innan deklarationstvänet infördes, taxerades i allmänhet en affärsmans årliga inkomst efter ett medtal för de föregående åren, och i många fall gick det så till, att bevillningsberedningens ordförande direkt vände sig till affärsmannen och anmodade honom att själf angifva den siffra, som han ansåg vara lämplig såsom medtal för de tre sista åren. Detta har händt mig, och jag tror, att det händt många. Skulle ett sådant förfarande hafva blifvit iakttaget vid deklarationsskyldighetens införande, att man fått angifva — naturligtvis med samma stränga fordran på sanning — en medelsiffra för de tre sista åren, så tror jag, att någon verklig ovilja mot offentliggörandet icke skulle hafva i någon nämnvärd grad visat sig inom köpmannakretsar. Men nu är förhållandet ett helt annat, då man måste för hvarje år uppgifva den exakta siffran. Olägenheterna häraf hafva redan af föregående talare blifvit framhållna.

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.
(Forts.)

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.

(Forts.)

Emellertid yttrade nu ordföranden i konstitutionsutskottet, att dessa olägenheter icke vore af någon större omfattning. Det är mycket svårt och ej heller lämpligt att anföra enskilda exempel i detta fall, men då, såsom nyss af en talare blifvit anfördt, Stockholms Köpmannaförenings Handelskammare och flera andra köpmannaföreningar funnit sig böra gifva uttryck åt den allmänna uppfattningen inom köpmanskretsar, torde det få anses konstateradt, att verkliga olägenheter föreligga.

Det har vidare sagts, att det skulle möta stora svårigheter att genomföra ett förbud mot offentliggörandet. Jag delar däremot fullkomligt den uppfattning, som uttalats af föregående talare, att hvad som i reservationen och af motionären är föreslaget skulle visa sig vara ganska praktiskt och tillfyllestgörande. Ty det är en väsentlig skillnad mellan att dessa uppgifter förvaras på ett ämbetsrum och således endast äro tillgängliga för dem, som önska att där taga kännedom om desamma, och att de på sätt, som här omtalats, genom tryck offentliggöras och spridas på alla möjliga håll och kanter.

Vidare tror jag, att bestämmandet af ett bötesbelopp, äfven så ringa som 50 kronor, skulle vara tillräckligt för att förhindra tidningarna att intaga dessa uppgifter, ty åtminstone de bättre tidningarna skulle helt säkert icke vilja utsätta sig för att vara lagbrytare och i sådant afseende erlægga böter. Likaså tror jag, att bestämmelsen om att skriften skall konfiskeras skulle vara ett mycket kraftigt medel.

Det har vidare framhållits från konstitutionsutskottets sida, att det vore i viss mån fördelaktigt, att på detta sätt en kontroll ägde rum med afseende å deklaraionsuppgifterna. Ja, den kontroll, som man erhåller genom den röda boken tror jag icke böra af konstitutionsutskottet förordas. Jag tror, att den allmänna meningen icke godkänner en sådan kontroll.

Här har blifvit yttradt så mycket i denna fråga, att jag icke vill vidare upptaga tiden, och jag ber därför endast att få ansluta mig till herr Cavallis yrkande.

Herr Sjöholm: Då jag icke inom utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga och då jag anser den vara synnerligen viktig särskildt för affärsmän, vill jag tillkännagifva, att om jag varit närvarande, då utskottet behandlade motionen i ärendet, så skulle jag hafva ställt mig på motionärens sida. Jag skulle så mycket hellre hafva gjort detta, som antagandet af närmare bestämmelser i tryckfrihetsförordningen för att bevara sekretessen endast innebär ett infriande af det löfte, som Riksdagen afgaf, när inkomstskatten första gången antogs. De praktiska svårigheter, som skulle vara förenade med genomförandet af motionärens förslag, finner jag icke vara så stora som utskottet sagt. Jag tror snarare, att detta går för sig på ett mycket enkelt sätt genom upprättande af särskilda inkomstlängder.

Vid en eventuell votering kommer jag därför att biträda motionärens förslag.

Herr Nyström, Johan Fredrik: Herr Cavalli påstod för en stund sedan, att utskottet varit mycket onådigt mot hans motion. Det är alldeles icke fallet. Inom utskottet var tanken om hur man skulle uppskatta den här omtalade röda boken alldeles densamma, som han uttalade. Vi ansågo alla, att det var ett oskick att på detta sätt offentliggöra privata personers ekonomi, och vi hade i det stycket ingen differens med herr Cavalli. Han påstod emellertid vidare, att utskottet behandlat hans motion med nonchalans. Om man emellertid jämför hans motion med utskottets betänkande, så undrar jag, hvar man finner, att nonchalansen ligger. Han har föreslagit en grundlagsförändring utan att anföra något skäl härför, under det att utskottet åtminstone anfört skäl för sin afvikande mening, äfven om de nu skulle befinnas vara för lätta.

Det har vidare sagts, att det strider mot inkomstskattelagens både ord och andemening, att bevillningssumman för enskild person skulle få offentliggöras. Ja, herr Cavalli uppläste för att styrka detta några punkter ur bestående lagar, som emellertid, om han droge konsekvensen af hvad han läste, skulle göra hans motion öfverflödig, ty på det sätt, han framställde saken, skulle det redan nu vara förbjudet i lagen att offentliggöra dessa uppgifter. Då behöfs det ju inga nya lagar för att förbjuda deras offentliggörande. Emellertid kan jag för min del icke inse, att det framgår af inkomstskattelagen, att något annat skall vara hemligt än själfva deklara-tionsdetaljerna. Det är ock helt naturligt, att de skola vara hemliga, ty de innehålla en hel del intima uppgifter, som det vore, minst sagdt, olämpligt, att hvem som helst finge del af. Däremot har det enligt min tanke aldrig varit meningen, att själfva slutsummorna skulle hållas hemliga. För resten tror jag icke, att det skulle lyckas att hålla dem hemliga, äfven om herr Cavallis förslag accepterades. Först och främst få vi komma i håg, att redan innan inkomstskatteförordningen kom till stånd, var det vanligt, att tidningarna i landsorten, delvis äfven i Stockholm, i juni månad hade aftryck af taxeringsnämndernas beslut i afseende å bevillningen. Offentliggörandet af dylikt var sålunda en gammal historia, som icke skapades genom inkomstskatteförordningen. Det kan ej heller förbjudas. Bevillnings-siffrorna äro till sin natur offentliga, ty på dem är den kommunala rösträtten baserad. Offentliggörandet i tryck af de enligt inkomstskatteförordningen bestämda inkomsterna betyder för öfrigt icke något för det största flertalet af inkomsttagare. De ha nämligen i regel samma bevillningstaxering och inkomstskattetaxering. Det är endast för de stora inkomsttagarna, som det kan blifva någon differens, antingen så att man har mindre bevillning än inkomstskattetaxering eller ock tvärtom. I förra fallet kan ju den, som läser detta, förstå, att man har kapital nedlagdt i aktier eller fast egendom, men jag kan icke inse, att det är något så skadligt för en persons reputation, att man får reda på, att han är en förmögen man. I senare fallet medger jag, att man kan draga slutsatser i motsatt riktning, såsom att han har stora lån och dylikt. Därmed komma vi in på hvad som är hufvudsaken för köpmännen och anledningen till deras protester. De säga, att deras affärsställning blir blottad,

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.
(Forts.)

*Ifrågasatt
förbud mot
offentlig-
görande af
skattebelopp
m. m. enligt
förordning
om inkomst-
skatt.*

(Forts.)

Jag undrar dock, om denna icke blir nästan lika mycket blottad, om vi hafva det gamla systemet kvar, d. v. s. att bevillningstaxeringarna offentliggöras. Äfven då lär väl deras affärsställning blifva i väsentlig mån blottad. Jag har nu visserligen hört, att här i Stockholm varit praxis, att personer icke — såsom de bort göra — uppgifvit sin inkomst för hvarje år utan blott medeltalet däraf under de tre sista åren, men detta är olagligt och säkerligen ett undantag. I de städer, där bevillningstaxeringen skett enligt lag, har man ju alltid kunnat af dess uppgifter någorlunda se, hur t. ex. en köpmans affär gått under sista året. I sammanhang härmed vill jag omnämna, att en af de förnämste köpmännen i Uppsala en gång för flera år sedan berättade för mig, att då hans affär under ett par år tillfalligtvis gått dåligt, måste han till bevillningsberedningen uppgifva större inkomst, än han hade, för att han icke skulle skada sin kredit. Den olägenhet, som man nu säger skola blifva en följd om inkomsttaxeringen får offentliggöras, har alltså förefunnits redan före denna skatteforms tillkomst och skall fortfara, äfven om det här föreliggande förslaget bifalles. Ty den allmänna bevillningstaxeringen ger i de flesta fall upplysning nog, och dess resultat måste ju vara offentliga.

Det som härvid egentligen generar en köpman är väl, att de, som stå i affärsförbindelse med honom, få reda på hvad han har i årsinkomst, men äfven detta förhindras icke genom ett antagande af herr Cavallis motion. I densamma, såsom den nu af reservanternas förmlerats, hemställes nämligen endast om förbud att i *tryck* offentliggöra belopp, hvartill skattskyldiges inkomster enligt inkomstskatteförordningen blifvit af beskattningsmyndighet föreslagna eller bestämda, men icke om förbud att taga afskrift af inkomstskattelängder och mångfaldiga den. En sådan bok blefve visserligen dyrare och skulle kanske komma att kosta 10 à 15 kronor i stället för en krona, men alla, som hade ett verkligt intresse af att studera sina kunders ekonomi, till exempel bankerna, skulle skaffa sig en dylik afskrift och där se allt hvad som nu står i de skrifter, som man vill förhindra. Detta kunde icke förbjudas, äfven om förslaget ginge igenom. Man vinner alltså icke målet, utan endast att nyfiket folk icke får studera en sådan där bok, men det kan väl göra köpmännen detsamma, om A. och B., som de ej hafva att göra med, få veta huru stor deras inkomst är. Det som skulle vara obehagligt för dem vore, om deras fordringsägare eller bankerna finge reda på deras affärsställning, om den vore dålig, men det kunna de, såsom jag visat, få i alla fall. Under sådana förhållanden tycker jag icke, att det man invändt mot utskottets afstyrkande är befogadt.

Å andra sidan tror jag, att det blir svårt att få igenom en sådan ändring i tryckfrihetsförordningen. Man vet, att det finnes folk, som anser, att alla inskränkningar i tryckfriheten äro af ondo. Det är icke utan, att de, som hafva den uppfattningen, till stor del hafva rätt. Om man skulle ändra tryckfrihetsförordningen så, att den icke kunde missbrukas, då finge vi återgå till censuren och afskaffa tryckfriheten. Det finnes ingen frihet, som kan så missbrukas och också har så missbrukats som just tryckfriheten. Vi höra ideligen exempel härpå, och särskildt de sista veckorna hafva vi hört talas om mycket

värre missbruk af tryckfriheten, om farligare angrepp på enskilda personers sociala ställning än som skett genom utgifvande af denna omtalade röda bok. Jag menar, att det är väl mycken omtanke om ett relativt fåtal personer att för denna saks skull vilja inskränka tryckfriheten, helst de, som vilja göra affärer af den art, som i dag här tadlats, komma att hitta på utvägar att kringgå förbudet. De kunna t. ex. fortfarande trycka längder öfver taxeringen samt också bifoga, efter summan af taxeringsinkomsten, uppgift på skattebeloppet enligt inkomstskatteförordningen. Det framställda förslaget kommer nämligen, såsom det formulerats, icke att förhindra, att man offentliggör det inkomstskattebelopp, som den taxerade blifvit påförd. Om man alltså trycker en bok, som innehåller först bevillningstaxeringen för en person fullständigt och vidare i en särskild kolumn, huru mycket denna person har att betala i inkomstskatt, så undrar jag, hvad man vunnit med hela förändringen. Vederbörandes hela årsinkomst kan då i alla fall någorlunda beräknas.

Jag har, som sagdt, inga sympatier för det slags affärer, som framkallat herr Cavallis indignation. Jag skall därför med lugn mottaga ett beslut, som afser att omöjliggöra dem, men jag har ingen förhoppning, att det skall lyckas. Därför tror jag, att ett kammarens beslut i denna riktning blott blir ett slag i luften. Som dessa slag alltid förbruka kraft utan att medföra åstundad effekt, tror jag, att det vore lämpligt, om kammaren fattade sitt beslut i öfverensstämmelse med konstitutionsutskottets förslag, till hvilket jag härmed yrkar bifall.

Herr Sæve: Jag har endast begärt ordet för att få i protokollet antecknad, att jag, då detta ärende förevar till behandling i konstitutionsutskottet, röstade för bifall till herr Cavallis motion. Då reservationerna sedan skulle aflämnas, var jag på grund af en tillfällig opasslighet förhindrad att närvara. Detta är anledningen, hvarför mitt namn icke står bland reservanternas.

Att jag röstade för motionen berodde därpå, att jag ansåg, att då tryckfrihetsförordningen stadgar förbud för att i tryck offentliggöra uppgifter, som skattskyldig till ledning för egen taxering aflämnat till beskattningsmyndigheterna, däraf borde med nödvändighet följa förbud att publicera de inkomstsiffror, till hvilka beskattningsmyndigheterna bestämma de skattskyldiges inkomster enligt inkomstskatteförordningen. I allmänhet torde väl förhållandet vara, att dessa siffror öfverensstämma med deklaraionsuppgifterna, och i så fall är det alldeles uppenbart, att deras publicerande i själfva verket är ett publicerande af deklaraionerna, hvilket enligt grundlagen skulle vara förbjudet.

I sig själfva peka dessa siffror på de mest intima förhållanden, hvilka borde vara undandragna nyfikna blickar. Jag erinrar mig i detta sammanhang ett engelskt ordspråk »my house is my castle». Det betyder: »mitt hem är min borg», en borg, hvarifrån jag bör vara berättigad att utesluta obehöriga, en borg, inom hvilken jag för mig och de mina bör göra anspråk på full frihet. Den tanken synes mig vara ett beakta äfven i vår lagstiftning i tider, då man talar så

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.
(Forts.)

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelegg m. m. enligt förordning om inkomstskatt.

(Forts.)

mycket om frihet, men på samma gång är så angelägen att genom bestämmelser af allehanda art begränsa den enskildes frihet. Nog synes mig sådant, som rör en persons hushållning eller affärsställning, vara en sak, som närmast rör en själf och familjen, och då man under vanliga förhållanden är angelägen att noga förvara sina hushållsböcker inom tillåsta lådor eller bakom sin byråklaff, synes det mig vara i sin ordning, att man kan undanhålla de ur dessa böcker hämtade deklaraionsuppgifterna undan nyfiknas blickar.

Jag skall icke besvara kammaren med ett längre anförande, utan endast tillåta mig att yrka på bifall till reservationen, dock med den ändring däri, som nu föreslagits af herr Östberg.

Herr Jonsson: Till en början ber jag att få meddela, att i Andra Kammaren har utskottets hemställan bifallits, och att sålunda, hvad resultat denna kammare än kommer till, detta dock icke har någon betydelse — frågan är i hvarje fall för denna riksdag förfallen.

Jag begärde emellertid ordet för att yttra mig i anledning af något, som här under öfverläggningen blifvit anfördt.

Den ärade motionären anmärkte mot det inlägg, som ordföranden i konstitutionsutskottet här gjorde, att när uppgifterna rörande allmänna bevillningen och inkomstskatten äro sammanförda i en och samma taxeringslängd, skulle det vara egendomligt och förenadt med vissa svårigheter att ha förbud för offentliggörande af siffrorna beträffande inkomstskatten, medan det däremot skulle vara tillåtet att offentliggöra bevillningssiffrorna, att denna svårighet kunde undanröjas genom att man skulle skriva ut dubbla längder, en för taxering till inkomstskatt och en för taxering till allmän bevillning. Jag hemställer emellertid till herrarne att något tänka på hvad det skulle betyda att för detta hemlighetsmakeris skull ålägga folk i tusentals kommuner ett så kolossalt arbete, som här af skulle blifva följden. Kan det vara praktiskt och klokt att i denna fråga, där det väl är tämligen osäkert, om det förbud, man vill vinna för att hindra inkomstskattesiffrornas publicerande i tryck, verkligen är nyttigt, skapa en så stor börda af arbete och kostnader för landets kommuner, som med en dylik åtgärd skulle blifva fallet?

Jag ber äfven att få fasta mig vid ett annat yttrande, som här fölls af herr Almgren. Han sade, att det för köpmännen innebär en olägenhet, om de det ena året blifva tämligen högt taxerade, men ett annat år, när affären gått dåligt, mycket lågt taxerade, och att man därför hade här i Stockholm förfarit på det sättet, att bevillningsberedningarna sökt att af vederbörande få en uppgift om de tre senaste årens inkomst för att sedan taga medeltalet för dessa år och därigenom undvika de olägenheter, som vidlåde angifvandet af siffror blott för det senaste året. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten på, att enligt nu gällande bevillningsförordning är ett sådant tillvägagående icke tillåtet, utan det är det näst föregående årets inkomst, som skall läggas till grund för beskattningen. Det har inom vederbörande beskattningskommittéer varit mycket tal om att genomföra just denna idé att utgå från de tre sista årens inkomst

som grund, och, om jag minns rätt, finnes ett förslag därom intaget i kommunalskattekommitténs förslag till bevillningsförordning, men ännu har icke något dylikt blifvit genomfördt; och har man vid taxeringarna här i Stockholm gått så till väga, som herr Almgren nämnde, har man här sålunda brutit mot lagen.

Då jag för min del icke anser det här ifrågasatta förbudet mot offentliggörande af inkomstskattesiffrorna vara särdeles viktigt och t. o. m. anser det kunna sättas i fråga, huruvida fördelarna af ett dylikt förbud äro större än olägenheterna, är det naturligt, att jag finner mig föranlåten att yrka afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.
(Forts.)

Herr Blomberg: Efter det yttrande, som här afgifvits af en min kamrat inom utskottet, behöfver jag icke ingå i något vidlyftigare svaromål å min ärade vän motionärens tämligen »välvilliga» utfall mot konstitutionsutskottets majoritet. Jag vill blott göra den lilla erinran, att om, såsom han tyckes förmena, de här ifrågavarande längderna icke skulle vara att hänföra till handlingar rörande allmänna ärenden, så hade han sannerligen aldrig behöft föreslå något tillägg till ifrågavarande moment i tryckfrihetsförordningen, ty det nya undantaget hade då icke varit erforderligt. Men nu är det så, att dessa skattefrågor äro att hänföra till allmänna ärenden af det slag, om hvilket den återopade grundlagsparagrafen talar. Jag tror, att om motionären läser fortsättningen af paragrafen, skall han finna ett bestämt svar på sitt tvifvelsmål i det hänseendet. Det talas nämligen där om att stadgandet gäller i allmänhet »mål, som hädanefter förekomma, vare sig hos riks rätt, högsta domstolen, nedre justitierevisionen, allmänna beredningen, öfver- och underrätter, kollegier, kommittéer, beredningar, direktioner, kommissioner, förvaltningar» o. s. v. Därmed har man gifvit en anvisning om hvad det är för slags ärenden, som man betecknar med »allmänna» och i hvilka vederbörande myndigheters handlingar äro föremål för offentlighet. Det är således alldeles gifvet, att detta stadgande sträcker sig äfven till sådana uppgifter och handlingar som de nu ifrågavarande; och äfven om lagstiftningen rörande inkomstskatt skulle hafva fått en formulering, som kunde sägas syfta åt att bereda handlingar rörande dylik beskattning en viss hemlighet, så berör icke detta tryckfrihetsförordningen, förrän den själf ändras, ty grundlag har vitsord framför andra lagar och icke minst framför skattelagar.

Jag vill i detta ögonblick blott upprepa hvad jag förut sade, nämligen att hufvudskalet för mig att nu afstyrka motionen är, att det här är fråga om ett undantagsstadgande från en allmän föreskrift i tryckfrihetsförordningen, och att man för att införa ett sådant stadgande måste ha särskildt starka skäl. Några sådana ha emellertid icke anförts vare sig i motionen eller under debatten i dag, åtminstone såvidt jag kan finna, och jag tror det därför vara riktigast, i synnerhet hvad denna kammare vidkommer, hvilken ju alltid visat sig synnerligen mån om att icke ändra grundlag annat än då sådant är högst nödigt och nyttigt, att ej heller i denna punkt, som möjligen kan

Ifrågasatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.
(Forts.)

sågas tangeras intressen, hvilka kammarens medlemmar lifligt känna, gå ifrån den nämnda välbetänkta grundsatsen.

Jag upprepar mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Cavalli: Af de båda ledamöter i konstitutionsutskottet, hvilka upptagit min kritik af utskottets utlåtande till bemötande, har den ene icke lönat ondt med godt, men den andre har samlat glödande kol på mitt hufvud, och jag får väl därför kvitta och anse den striden vara slut. I sak har jag några ord att tillägga.

Jag ber att få fullständiga den uppgift, som herr Olof Jonsson lämnade rörande frågans utgång i Andra Kammaren. Resultatet var det, som han nämnde: Andra Kammaren har tagit utskottets hemställan; och därigenom har min motion fallit för denna gång. Men den föll i Andra Kammaren med blott 15 rösters majoritet; 105 röster afgåfvos för utskottets hemställan emot 90 för återremiss, hvilket yrkande naturligtvis var i motionens syfte.

Det är erinradt af en af ledamöterna i konstitutionsutskottet, att redan tillföre bevilningssiffrorna brukat publiceras. Ja, men jag påpekade redan i mitt förra anförande hvad som gör denna erinran utan betydelse, nämligen att det är stor skillnad på siffrorna rörande allmänna bevilningen och siffrorna rörande inkomstskatten. Den förra arten siffror angifver icke alltid fullständigt inkomsten; den angifver blott inkomsten på en ort; den upptager vidare icke inkomst af fastighet, icke inkomst af aktier, och vid densamma medgifves icke heller alltid rätt till afdrag för skuldränta. Man kan således icke af bevilningssiffran hämta någon egentlig ledning för bedömandet af hvad en person har i inkomst. Jag behöfver blott erinra om det kända faktum, att flere af vårt lands rikaste män ha, ända till dess att inkomstskatten kom till, varit, och det rätteligen enligt förordningen, påförda bevilning för endast en ringa inkomstsiffra enligt bevilningsförordningen. Det odiösa med publicerandet af inkomstskattesiffrorna är åter, att man där träffar på pricken hvad enhvar har *i samlad inkomst*.

Det har också här sagts, att ett dylikt publicerande icke skulle betyda så mycket, att fördelarna och olägenheterna af detsamma kunde väga ganska jämnt och att det t. o. m. kunde vara tvistigt, vilkadera som vore öfvervägande. Men, mina herrar, jag påstår, att ett dylikt publicerande medför olägenheter, och jag kan i det hänseendet omtala ett faktum. Det är, att denna bok med taxeringsuppgifter läses t. o. m. af barn i skolåldern, och de draga då därpå sina slutsatser rörande sina föräldrars förmögenhetsvillkor. Och, mina herrar, det är att komma i håg, att, om där då finnes en siffra, som utvisar en stor tillfällig inkomst, så förstå icke barnen valören därpå, och sådant kan på dem verka skadligt och demoraliserande — det är ovedersägligt.

Min ärade motståndare för i dag, herr ordföranden i konstitutionsutskottet, slutade med en vädjan till denna kammare att icke förhasta sig med att ändra grundlagen i nu förevarande hänseende, och han räknade på, att denna kammare skulle vara säker i sådana ting. Ja, det må vara, men hvarför detta skulle utgöra hinder för

vidtagandet af en obetydlig men nyttig ändring i grundlagen, det kan jag icke förstå. Jag förmodar äfven, att kammaren kommer att fatta beslut i frågan alideles oafsedt det beslut, som Andra Kammarerna fattat, och jag är vidare säker på att, man må här besluta hvad man vill, frågan icke är död, äfven om den faller i dag.

Ifrågsatt förbud mot offentliggörande af skattebelopp m. m. enligt förordning om inkomstskatt.

(Forts.)

Herr Rettig: Äfven om frågan är för denna riksdag fallen, är jag öfvertygad om, att dess väckande haft sin stora nytta med sig. Jag tror dock, att, om frågan återupptages ett annat år, det icke allenast är det i motionen vidrörda förhållandet, som bör tagas i betraktande, utan äfven åtskilliga andra synpunkter böra då beaktas.

När inkomstskatten kom till, var man öfvertygad om, att så snart en person på heder och tro deklarerade sin inkomst, skulle myndigheterna vara skyldiga att tro honom och rätta sig efter hans uppgifter, till dess att de bevisat motsatsen. Men så tyckes man icke numera förfara, utan jag har mig bekant många tillfällen, då, sedan en person själfdeklarerat, myndigheterna företagit sig att utan vidare uppföra honom till annan inkomst än den han uppgifvit och gjort svårigheter vid att gifva honom rätt. Mig synes, att en myndighet icke borde ha rätt att afvika från hvad af vederbörande själfdeklarerats utan att kunna visa, att den lämnade uppgiften är oriktig.

Hvad nu herr Cavallis motion beträffar, ber jag att få uttala min anslutning till densamma. Jag deltog som ledamot i såväl 1895 års skattekommitté som den senare stora skattekommittén, och där var alldes säkert uppfattningen den, att dessa deklaraionsuppgifter skulle vara hemliga. Vi sysselsatte oss också under flere sammanträden uteslutande med att söka komma på det klara med, huru man skulle bära sig åt för att skydda dessa uppgifter mot offentliggörande.

Som sagdt, jag ber att få uttala min anslutning till motionärens tanke och yrkar således bifall till reservationen. Frågan har visserligen fallit genom Andra Kammarernas beslut, men jag anser, att Första Kammarerna bör här uttala hvad som är dess åsikt i ämnet.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande vore framställda följande yrkanden: 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) af herr *Östberg*, att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga, att införas i § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen näst före sista stycket, ett nytt moment af följande lydelse: »Att uppgift å belopp, hvartill skattskyldigs inkomst blifvit afbeskattningsmyndighet enligt förordning om inkomstskatt föreslagen eller bestämd, icke må i tryck offentliggöras. Den häremot bryter, böte femtio riksdaler och skriften konfiskeras»; samt 3:o) af herr *Berlin*, lika med herr *Östberg*, med den ändring, att i första punkten förekommande orden »föreslagen eller bestämd» utbyttes mot »skattskyldig påförd».

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden,

och förklarades propositionen på bifall till herr Östbergs yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 6 och 7 innevarande månad bordlagda memorial n:o 4, om användande af bankovinsten för år 1905, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 6 och 7 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 19, i anledning af väckt motion angående rätt för ägare af byggnader, som uppförts å annan tillhörig mark inom köping, municipal- eller annat sådant samhälle, där allmän byggnadsordning tillämpas, att tillösa sig marken, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, angående anskaffande af elektriska sättare m. m. för Ellenabbsbatteriet i Karlskrona.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o med förslag till förordning angående en särskild stämpelafgift för försäljning af punsch, arrak och rom; samt

2:o med förslag till ändring af gällande tullsats i vissa fall å arrak och rom.

Ordet lämnades på begäran till herr Sjöcrona, som yttrade: Jag ber att få väcka en motion om ändring af §§ 13, 14, 16, 17, 19 och 20 riksdagsordningen. För att icke besvara kammaren med uppläsande af klämman i denna motion, ber jag att få tillkännagifva, att motionen nära öfverensstämmer med de motioner, som i samma ämne af mig afgifvits vid 1904 och 1905 års riksdagar. Där är således föreslaget rösträtt för kommunalt röstberättigad man och kvinna med den enda inskränkningen, att värdighetsstrecket, om jag så får kalla det, eller, som det plägar benämnas, »fem hundra kronors-strecket» bibehålles. Valbarhet skulle däremot blott tillkomma män. Liksom i mina föregående motioner har jag äfven här hemställt, att köpingar och municipalsamhällen skola sammanföras med stadsvalkretsarne. Däremot har jag i denna motion intagit bestämmelser om valkretsindelningen i öfverensstämmelse med hvad i Kungl. Maj:ts rösträttsproposition detta år därom är föreslaget, att således städernas valkretsar skola utgöra ett antal af 65 och landsbygdens tillsammans

165. Från den kungl. propositionen till innevarande års Riksdag har jag vidare upptagit förslaget om de stora städernas indelning i enmansvalkretsar och likaså förslaget om valkretsarnas omreglering hvart nionde år, hvilket förslag synes mig äga företräde framför förut framställda förslag i det afseendet. Slutligen har jag ur mitt förslag uteslutit bestämmelserna om medelbara val, då ju val af det slaget numera kommit alldeles ur bruk i vårt land.

Härefter aflämnades ifrågavarande motion, som erhöll ordningsnumret 32 och öfverskrift: angående ändring af §§ 13, 14, 16, 17, 19 och 20 riksdagsordningen.

Motionen blef på begäran bordlagd.

Friherre *De Geer* väckte en motion, n:o 33, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till ändrade bestämmelser angående den politiska rösträtten.

Jämväl denna motion begärdes på bordet och bordlades.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtande och memorial:

n:o 54, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till vissa hamnarbeten;

n:o 55, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen af Strömstad—Skee järnväg;

n:o 56, i anledning af dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till fortsättande af undersökningar rörande den s. k. inlandsbanan, dels ock i ämnet väckta motioner; och

n:o 57, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

bevillningsutskottets betänkande n:o 6, i anledning af väckta motioner om dels tullfrihet för omalen majs, dels ock förbud mot tillverkning af brännvin af majs och däraf framställda produkter m. m.;

bankoutskottets memorial n:o 5, angående särskild ersättning åt t. f. ombudsmannen vid riksbankens afdelningskontor i Luleå;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 21, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om förslag till författning angående pantlånerörelse; och

n:o 22, i anledning af väckt motion om framläggande af förslag till bestämmelser i syfte att betrygga en ordnad hushållning med skog å viss enskild mark; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 1, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kungl. Maj:t om utfärdande af nytt apotekarreglemente; och

n:o 2, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till

Konungen med begäran om utfärdande af nytt reglemente för barnmorskor.

Upplästes ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 125, utvisande, att nämnda kammare antagit Första Kammarens inbjudning om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående kontroll å ångpannor.

Herr talmannen yttrade, att han, efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren, finge föreslå, att val af ledamöter och suppleanter i nämnda särskilda utskott skulle företagas vid det sammanträde, som komme att hållas nästa onsdag.

Detta förslag antogs.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag *dels* till Riksdagens skrivelser till Konungen:
 n:o 31, angående val af två fullmäktige i riksbanken och tre suppleanter för Riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk, och
 n:o 32, angående val af två fullmäktige i riksgäldskontoret jämte tre suppleanter för samtliga fullmäktige i nämnda verk;
dels ock till Riksdagens förordnanden:
 n:o 33, för två fullmäktige i riksbanken,
 n:o 34, för tre suppleanter för Riksdagens fullmäktige i riksbanken,
 n:o 35, för två fullmäktige i riksgäldskontoret, samt
 n:o 36, för tre suppleanter för fullmäktige i riksgäldskontoret.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Sandwall* under tio dagar från och med den 12 innevarande mars och herr *Lithander* under 14 dagar från och med den 14 i samma månad.

Justerades ytterligare elfva protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 1,53 e. m.

In fidem
 A. v. *Krusenstjerna*.
